

Minimikriteerit: Kirkon ympäristödiplomi (luku 2)

Minimi	Liite	Tavoite- aikataulu	Toteutettu
<u>2.1 Kirkon oma ympäristöjärjestelmä</u> Ensimmäisellä hakukerralla kirjataan lyhyesti, miten ympäristötyö sai alkunsa seurakunnassa. Seuraavilla hakukerroilla arvioidaan ja kirjataan, miten ympäristötyö on edistynyt seurakunnassa viimeisimmän diplomikauden aikana. Minimikriteeri. Kirjoita vastaus alle.	Liitettä ei vaadita	Kirjoita päivämäärä napsauttamalla tai napauttamalla tätä.	☒
Heinolan seurakunta on sitoutunut kantamaan oman vastuun luomakunnasta. Noudattamalla kirkon ympäristöjärjestelmää, huomioimme toimintamme ympäristövaikutukset ja minimoimme ympäristöhaitat sekä kehitämme toimintaa ympäristön kannalta jatkuvasti paremmaksi. Kirkkohallitus on myöntänyt aiemmin Heinolan seurakunnalle kirkon ympäristödiplomin vuosina 2010, 2014 ja 2020. Väliauditoinnin mukaan Heinolan ympäristötyö on luonnollinen osa arkea, jossa on osattu ennakoida ja ratkaista haasteita. Ympäristökasvatusta on tehty niin lapsille kuin aikuisille, osallistamalla kaikkia ikäryhmiä yhteisten tapahtumien kautta. Mittarit arvioivat edistymistä kuten hiililaskelmat sen osoittavat.			
<u>2.2 Johdon sitoutuminen</u> Liitä mukaan kirkkoneuvoston tai seurakuntaneuvoston päätös diplomin hakemisesta. Yhtymässä diplomin hakemiseen vaaditaan, että ainakin puolet seurakuntaneuvostoista on päättänyt seurakunnan lähtemisestä mukaan. Minimikriteeri.	Päätös diplomin hakemisesta	10.12.2024	☒
<u>2.3 Ympäristödiplomikoulutus</u> Seurakunnan työntekijät ja luottamushenkilöt perehdytetään ympäristödiplomin sisältöihin ja vaatimuksiin. Minimikriteeri. Kirjoita alle, miten perehdytys on hoidettu tai aiotaan hoitaa.	Liitettä ei vaadita	Kirjoita päivämäärä napsauttamalla tai napauttamalla tätä.	☒
-Ympäristödiplomit kuntoon -teams alk. 24.1.2024: Satu Kauhajärvi, Kati Metso -Seurakunnan sisäiseen perehdytyskansioon on laadittu ympäristötyöstä kertova osio 22.11.2024: Y/Heinola/INFO/Perehdytyskansio/Ympäristötyö/2023 =toimintakertomus ympäristötyöstä. -Työntekijäkokouksessa 2/2024 kerrottu ympäristödiplomin uusimisen vaiheista, katso liite 2.3.			
<u>2.4 Hiilineutraali kirkko 2030</u> Hiilineutraali kirkko 2030 -strategia sisältyy seurakunnan ympäristökatselmukseen ja -ohjelmaan. Minimikriteeri. <u>Kirkon ympäristödiplomin käsikirjassa</u> esitetyt toimet tukevat kirkon energia- ja ilmastostrategian toteutumista ja täydentävät sitä huomioiden myös muut ympäristöasiat. Hiilineutraaliuteen tähtäävistä toimista saa pisteitä kohdassa <u>3.7 Hiilineutraalius ja päästöjen kompensointi</u>.	Liitettä ei vaadita	27.5.2020	☒

<u>2.5 Ympäristövastaava</u> Kirkkoneuvosto nimeää ympäristövastaavan tai useamman ja päättää hänen/heidän työnkuvastaan. Minimikriteeri. Kirjoita alle ympäristövastaavan nimi ja työnkuva lyhyesti. Vaihtoehtoisesti voit liittää kirkkoneuvoston päätöksen ympäristövastaavan nimeämisestä.	Päätös ympäristövastaavan nimeämisestä	29.9.2009	☒
Kati Metso, seurakuntapuutarhuri, hautaustoimi			
<u>2.6 Ympäristötyöryhmä</u> Kirkkoneuvosto nimeää ympäristötyöryhmän /-toimikunnan ja päättää sen tehtävistä. Valtuusto päättää ympäristötyölle osoitettavasta määrärahasta ja muista resursseista. Minimikriteeri.	Päätös ympäristötyöryhmästä	14.3.2023	☒
<u>2.7 Ympäristökatselmus</u> Seurakunta laatii ympäristökatselmuksen tai se laaditaan paikallisseurakunnissa erikseen. Katselmuksen voi myös tehdä yhdessä toisen tai useamman seurakunnan kanssa esimerkiksi rovastikunnittain. Täyttämällä tämän taulukon saat hyvän ympäristökatselmusraportin. Minimikriteeri.	Liitettä ei vaadita	31.1.2025	☒
<u>2.8 Pisteet ja taulukointi</u> Seurakunta pisteyttää toimenpiteet tässä taulukossa niiden vaikuttavuuden mukaan. Mitä laajempi ympäristökysymys ja/tai mitä useampaa henkilöä se koskee, sitä enemmän pisteitä. Minimikriteeri.	Liitettä ei vaadita	31.1.2025	☒
<u>2.9 Ympäristöohjelma</u> Ympäristökatselmuksen pohjalta laaditaan ympäristöohjelma, johon kirjataan toimenpiteet, aikataulut ja vastuuhenkilöt. Tavoitteena on, että jokaiselta työalalta on jokin konkreettinen tavoite kirjattuna. Seurakunnan eri toiminnoille annetaan mahdollisuus kommentoida ympäristöohjelmaluonnosta. Minimikriteeri. Kirjoita alle, mitkä toiminnot ovat kommentoineet ympäristöohjelmaa.	Ympäristöohjelma	31.1.2025	☒
<i>Auditoidut:</i> 2.6 ympäristötyöryhmä: diakoniatyöntekijä Satu Kauhajarvi, puheenjohtaja, luottamushenkilö Ville Knuuttila, kirkkoherra Janne Hatakka, talouspäällikkö Mirja Stenroos, kiinteistötyöntekijä Kari Laaksonen, vastaava lastenohjaaja Lena Nikkilä, suntio Sanna Mörsky ja seurakuntapuutarhuri Kati Metso, ympäristövastaava 2.9 Ympäristöohjelma 2025-2029 on laadittu ympäristökatselmuksen pohjalta. Ympäristöohjelmaan on kirjattu toimenpiteet, aikataulut ja vastuuhenkilöt, tämän katselmusraportin jokaisen luvun Tavoitteet ja suunnitelmat -osioon. Ympäristöohjelman kommentointi ympäristötyöryhmältä ja työalavastaavilta.			

2.10 Ympäristöohjelman seuranta Ympäristöohjelman toteuttamisesta raportoidaan vuosittain joko seurakunnan toimintakertomuksessa, ympäristötyöryhmän toimintakertomuksessa tai muulla sovitulla tavalla. Ensimmäisellä diplomin hakukerralla riittää, että raportointitavasta on sovittu. Minimikriteeri. Kirjoita alle, miten ympäristöohjelman toteutumisesta raportoidaan. Voit myös lisätä nämä raportit liitteeksi.	Raportit ympäristöohjelman toteutumisesta	31.12.2024	☒
Työalojen kirjaamat vuosittaiset ympäristöteot sekä seurakunnan vuosittaiset toimintakertomukset, katso liitekansio 2.10.			
2.11 Auditointi Kun ympäristökatselmus on tehty ja ympäristöohjelma hyväksytty kirkkoneuvostossa, seurakunta pyytää ympäristöjärjestelmän auditointia hiippakunnan tuomiokapitulilta. • Auditoinnin pyytäminen tuomiokapitulilta • Auditoinnin pyytämien lisäselvitysten ja tarvittavien muutosten tekeminen • Auditointipäivän ohjelman laatiminen, tarvittavien resurssien varaaminen ja henkilöiden kutsuminen • Seurakunnan ympäristöjärjestelmän auditoinnin järjestäminen Minimikriteeri.	Liitettä ei vaadita	18.2.2025	☒
2.12 Diplomin uusiminen Diplomin uusimisen valmistelu. Kirjaa alle lyhyt selvitys edellisen ympäristöohjelman toteutumisesta ja suunnitelma korjaavista toimenpiteistä, vastuuhenkilöistä ja aikataulusta. Voit myös toimittaa selvityksen liitteenä. Minimikriteeri, ei kuitenkaan ensimmäisellä hakukerralla.	Selvitys ympäristöohjelman toteutumisesta ja jatkosuunnitelma	31.12.2024	☒
Ympäristöohjelman 2020-2025 toteutuminen (vanha käsikirja): 3. Ympäristödiplomin hakuprosessi ja järjestelmän laadinta – toteutettu aikataulun ja jatkuvan toiminnan mukaisesti – ympäristötyöryhmä, ympäristövastaava, työalavastaavat, viestintäsihteeri 4. Talouden ja toiminnan suunnittelu – toteutettu aikataulun ja jatkuvan toiminnan mukaisesti – ympäristötyöryhmä, talouspäällikkö 5. Ympäristökasvatus – toteutettu vuosikellon, aikataulun ja jatkuvan toiminnan mukaisesti – työalat, ympäristövastaava 6. Jätehuolto – toteutettu aikataulun tai jatkuvan toiminnan mukaisesti – seurakuntapuutarhuri 7. Siivous – toteutettu aikataulun ja jatkuvan toiminnan mukaisesti – palvelumännät, talouspäällikkö 8. Energia ja rakentaminen – toteutettu aikataulun ja jatkuvan toiminnan mukaisesti – kiinteistönhoitaja, talouspäällikkö 9. Ruokalat ja keittiöt – toteutettu aikataulun ja jatkuvan toiminnan mukaisesti – palvelumännät, talouspäällikkö			

10. Toimistotyö – toteutettu aikataulun ja jatkuvan toiminnan mukaisesti – toimistosihteerit, talouspäällikkö
11. Hautausmaat ja viheralueet – toteutettu aikataulun ja jatkuvan toiminnan mukaisesti mutta Vanhan ja Uuden hautausmaan hautakarttajärjestelmän toteutus vuonna 2025 – seurakuntapuutarhuri
12. Leiri- ja kurssikeskukset, leirikeskustoiminta on päättynyt 3/2018 – tarpeettomien irtokalusteiden ym. laitteiden kierrätys toteutettu ja jatkuen vuonna 2025 – kiinteistönhoitaja, talouspäällikkö
13. Metsänhoito – toteutettu aikataulun ja jatkuvan toiminnan mukaan – metsänhoitoyhdistys, talouspäällikkö
14. Liikenne – toteutettu osittain, sähköautojen latauspisteiden rakentaminen siirtyy tuleville vuosille – kiinteistönhoitaja, talouspäällikkö

Pisteet: Kirkon ympäristödiplomi (luku 2)

Toimenpide	Liite	Srk:n pisteet	Auditoijan pisteet
2.13 Oma väliauditointi Ympäristöjärjestelmän väliauditointi on toteutettu diplomi- kauden puolessa välissä. Laajuuden mukaan 2–10 pistettä. Tästä kohdasta ei saa pisteitä ensimmäisellä hakukerralla.	Väliauditointi- raportti	3	3
2.14 Viestintä Seurakunta viestii ympäristöasioistaan laajasti. Seurakunnalla on ympäristöviestintäsuunnitelma, 2 pistettä. Luettele kaikki viestintäkanavat, joissa ympäristöasioista viestitään säännöllisesti, 1 piste/viestintäkanava. Enintään 10 pistettä. Huomaa, että viestintä on myös kaikkien yhteinen tehtävä ja osa ympäristötyötä. Siksi siitä saa pisteitä myös monissa muissa luvuissa. Kirjoita alle lyhyesti perustelut pisteille.	Ympäristöviestintä- suunnitelma	4	4
-Ympäristövastaava viestii työyhteisöä ekovuosikellon mukaisista tapahtumista ja uusittavan diplomin työvaiheista – sähköpostitse ja työntekijäkokouksissa. Earth Hour – , Ympäristöviikko – , Energiansäästöviikko -tapahtumiin ilmoittautuminen > osallistumisen laaja näkyvyys valtakunnallisesti. Kotisivujen ympäristötekojen päivitykset. -Ei ympäristöviestintäsuunnitelmaa.			
2.15 Muut toimenpiteet Mitä muita ympäristötoimenpiteitä on tehty? Vaikuttavuuden ja laajuuden mukaan 1–5 pistettä.	Liitettä ei vaadita	0	0
2.13 Auditoija: Väliauditointi yhdessä Hollolan seurakunnan kanssa: käsitelty varhaiskasvatuksen, jätehuollon ja hautausmaiden ympäristöohjelmat. Osio 2 Tavoitteet ja suunnitelmat: Kokonaispistemäärä 7			
		Seurakunnan pisteet yht.	Auditoijan pisteet yht.
		7	Auditoija täyttää.

Tavoitteet ja suunnitelmat: Kirkon ympäristödiplomi (luku 2)

Tähän voi kirjata työalojen tavoitteita ja suunnitelmia tulevalle diplomikaudelle. Nämä asiat kannattaa ottaa huomioon ympäristöohjelmassa.

Kirkon ympäristödiplomi (vastuuhenkilönä ympäristövastaava, ymp.työryhmä, työalojen vastaavat, kirkkoneuvosto):

YMPÄRISTÖOHJELMA 2025-2029

2.12 Ympäristödiplomin uusiminen	Kirkkoneuvosto	2029
-Kirkkoneuvosto päättää diplomin uusimisesta, selvitys edellisen ympäristöohjelman toteutumisesta ja suunnitelma korjaavista toimenpiteistä, vastuuhenkilöistä ja aikatauluista (ympäristökastelmusraportti)		
2.13 Oma väliauditointi		
-Väliauditointi toisen seurakunnan kanssa	Ympäristövastaava, ymp.työryhmä	2027
2.14 Ympäristöviestintäsuunnitelma	Viestintätyör., viestintäsiht.,ymp.työryhmä	2025
-Jokainen on ympäristöviestijä. Parannetaan viestintää joka työalalla		jatkuva 2025-2029

Minimikriteerit: Toiminta ja talous (luku 3)

Minimi	Liite	Tavoite- aikataulu	Toteutettu
<u>3.1 Toiminta- ja taloussuunnitelma</u> Liitä tähän seurakunnan toiminta- ja taloussuunnitelmasta ne osat, joissa mainitaan ympäristötyö ja sen tavoitteet. Vaihtoehtoisesti liitä tähän ympäristötyön vuosisuunnitelma. Minimikriteeri.	Ympäristötyön vuosisuunnitelma tai ote toiminta- ja taloussuunni- telmasta	Kirjoita päivämäärä	☒
<u>3.2 Toimintakertomus</u> Toimintakertomuksessa tai erillisessä ympäristöraportissa raportoidaan vuosittain ympäristöasioiden ja ympäristöohjelman toteutumisesta. Liitä tähän toimintakertomus tai ympäristöraportti. Minimikriteeri.	Toimintakertomus tai erillinen ympäristöraportti	Kirjoita päivämäärä	☒

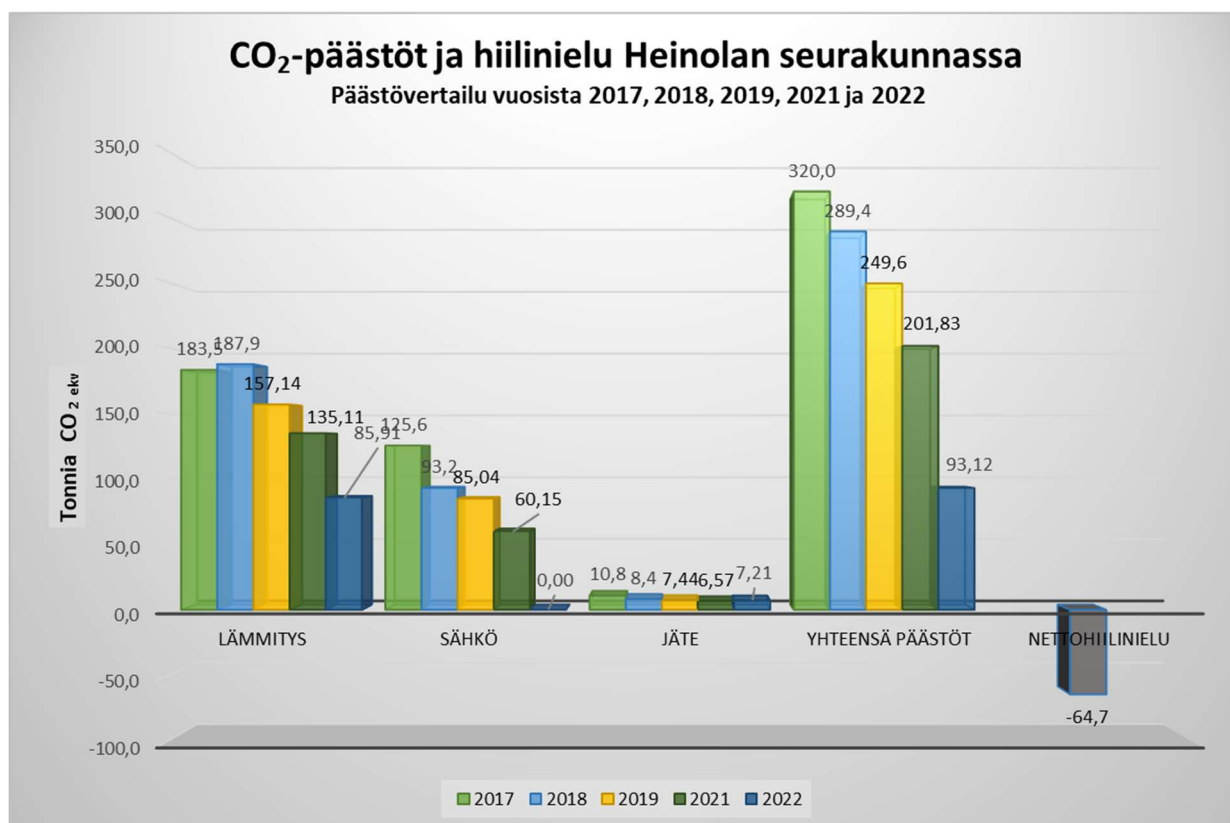
Pisteet: Toiminta ja talous (luku 3)

Toimenpide	Liite	Srk:n pisteet	Auditoijan pisteet
<u>3.3 Hankintaohjeet ja -koulutus</u> Liitä tähän hankintaohje. Hankintaohjeessa huomioidaan hankintojen vastuullisuustekijät, ja seurakunta on kouluttanut työntekijöitä hankintojen ympäristökriteerien käytössä. 5 pistettä.	Hankintaohje	5	5
<u>3.4 Ympäristömerkityt tuotteet ja ympäristösertifikaatit</u> Mitä ympäristömerkittyjä tuotteita seurakunta käyttää ja hankkii säännöllisesti? <u>Avaa luettelo ympäristömerkeistä ja -sertifikaateista.</u> • Yli 5 tuotetta – 2 pistettä • Yli 10 tuotetta – 3 pistettä • Yli 15 tuotetta – 4 pistettä • Yli 20 tuotetta – 5 pistettä Huomaa, että Reilun kaupan tuotteista ja luomutuotteista saa pisteitä vain osiossa <u>Ruoka ja keittiöt</u> ja ekoenergiasta osiossa <u>Energia, kiinteistöt ja kiinteistönhoito</u> . Kirjoita alle lyhyesti perustelut pisteille.	Liitettä ei vaadita	2	3
-Toimistotarvikkeista: kopiopaperi, vihkot, muistilehtiöt, korostuskynät -Keittiötarvikkeista: leivinpaperit, suodatinpaperit -Siivoustarvikkeista: wc- ja käsipyyhepaperit, Rosita -hapanpuhdistusaine wc-tiloille, Vieno-yleispuhdistusaine, Optimal -puhdistus- ja hoitoaine lattioille, Asteri -astianpesuaine, Green easy -konetiskiaine, Serto -pyykinpesujauhe			
<u>3.5 Uusio- ja kierrätystuotteet</u> Seurakunta hankkii uusio- ja kierrätystuotteita aina kun mahdollista. 1 piste/tuoteryhmä, enintään 5 pistettä. Kirjoita lyhyesti, mitä tuotteita on hankittu.	Liitettä ei vaadita	4	2
Kirjekuoret 100 % kierrätyspaperia -Huoltorakennuksen tulostimen uusiotäytetyt mustekasetit -Vuokratut käsipyyherullat ja vaihtomatot (Lindström) (Pisteet kohdassa 5.8) -Kierrätettävät seurakunnan omat irtokalusteet (toimistopöydät, tuolit ym. kalusteet) (Pisteet kohdassa 5.6)			
<u>3.6 Vastuullinen sijoittaminen</u> Seurakunta on laatinut itselleen vastuullisen sijoittamisen strategian tai ohjeistuksen. 5 pistettä.	Vastuullisen sijoittamisen strategia/ohjeistus	5	5

3.7 Hiilineutraalius ja päästöjen kompensointi Seurakunta tavoittelee hiilineutraaliutta vähentämällä kasvihuonekaasupäästöjä ja kompensoimalla ilmastopäästöjä. <u>Toimenpiteet on kuvailtu tarkemmin käsikirjassa.</u> Seurakunta on laskenut hiilidioksidipäästöjensä suuruuden. Kirjaa alle seurakunnan hiilijalanjälki. 5–10 pistettä. Seurakunta on tehnyt suunnitelman kohti hiilineutraaliutta vuoteen 2030 mennessä. 10 pistettä. Seurakunta on hankkinut päästövähennyksiä kompensoimaan hiilidioksidipäästöjään. 1–5 pistettä. Seurakunta on hiilineutraali tai hiilinegatiivinen. 40 pistettä. Yhteensä enintään 40 pistettä. Kirjoita lyhyesti, mitä toimenpiteitä on tehty.	Suunnitelma kohti hiilineutraaliutta	10	10
---	---	----	----

-Kirkkohallituksen päästölaskurin laskelma vuosille 2019-2023 sekä Eira Rosberg-Airaksisen päästölaskelma vuosille 2017-2022, katso molemmat liitteet 3.7

Seurakunnan kaikkien tilojen ja hautausmaiden valaisimiin on asennettu ledit 2023-2024 (Pisteet kohdassa 7.7)

-Heinolan kirkkoon ja pikkupappilaan on rakennettu 2023-2024 uusi lämmitysjärjestelmä: maalämpö (+ varaus Vanhaan pappilaan) (Pisteet kohdassa 7.5)

-Hiilisidonta metsien lannoituksen kautta (Pisteet kohdassa 9.10)

-Noudatettu kiinteistöstrategiaa: kiinteistöjä vähennetty (Pisteet kohdassa 7.4)

-Jätteiden määrä vähentynyt (Pisteet kohdassa 5.8)

Ei erillistä Hiilineutraali kirkko 2030 -suunnitelmaa vaan seurakunnan laatima ympäristöohjelma, joka tähtää samaan.

3.8 Lähetystyö ja kansainvälinen diakonia Laske lähetystyöhön ja kansainväliseen diakoniaan ohjatut varat sekä vapaaehtoisesti kerätyt avustusvarat suhteessa ulkoisiin toimintakuluihin. Jos lähetystyön ja kansainvälisen diakonian osuus on yli 1 prosenttia, siitä saa pisteitä seuraavasti: • 1 % tai sen yli – 2 pistettä • 2 % tai sen yli – 4 pistettä • 3 % tai enemmän – 6 pistettä	Liitettä ei vaadita	6	0
3.9 Muut toimenpiteet Mitä muita toimintaan ja talouteen liittyviä ympäristö-toimenpiteitä on tehty? 1–3 pistettä/toimenpide, enintään 5 pistettä. Toimintaan ja talouteen liittyvästä viestinnästä saa 1–5 pistettä. Vaikuttavuuden ja laajuuden mukaan yhteensä 1–10 pistettä.	Liitettä ei vaadita	10	1
3.8 Lähetystyön ja kansainvälisen diakonian osuus on 2.3 %. Auditoija: Huom! Tätä kohtaa on päivitetty syyskuussa 2024 piispainkokouksen linjauksen mukaisesti. Piispainkokous suosittelee, että seurakunnat osoittavat vähintään kolme prosenttia seurakunnan verotuloista lähetystyöhön ja kansainväliseen auttamistyöhön kirkon lähetysjärjestöjen ja Kirkon ulkomaanavun kautta. Piispainkokous teki linjauksen kokouksessaan Ahvenanmaalla 3. – 4.9.2024. Aiempi suositus on vuodelta 1982. Pisteet: Jos lähetystyön ja kansainvälisen diakonian osuus on yli 3 prosenttia, siitä saa pisteitä seuraavasti: 3 % tai sen yli 2 pistettä, 4 % tai sen yli 4 pistettä, 5 % tai enemmän 6 pistettä. 3.9 Lähetystyöllä on strategia, jonka mukaisesti nimikkolähetystyön kohteita valittaessa huomioidaan työ ilmastonmuutoksen torjumiseksi ja sen vaikutuksiin sopeutumisiksi. 3.9 Valtakunnallinen siivouspäivä 25.5.2024 – tuotto lähetystyölle ja Yhteisvastuulle -Purettavien kiinteistöjen irtokalusteiden, tavaroiden sekä työalojen turhien työkalujen myynti Huutokaupat.com:n kautta, vuosina 2023-2024 (Pisteet kohdassa 5.6) -Sähköautojen latauspisteestä uutisoitu kotisivuilla 4.2.2025 (Pisteet kohdassa 10.5)			

KIRKON
YMPÄRISTÖ-
DIPLOMI

Seurakunnan pisteet yht.	Auditoijan pisteet yht.
42	26

Tavoitteet ja suunnitelmat: Toiminta ja talous (luku 3)

Tähän voi kirjata työalojen tavoitteita ja suunnitelmia tulevalle diplomikaudelle. Nämä asiat kannattaa ottaa huomioon ympäristöohjelmassa.

YMPÄRISTÖOHJELMA 2025-2029:

Toiminta ja talous (vastuuhenkilönä talouspäällikkö Mirja Stenroos):

3.3 Hankintaohjeet ja koulutus

-Kaikki työalat käyvät hankintaohjeen läpi, mitä tarkoittaa julkisten varojen tehostettu käyttö, laatu ja mitä ympäristönäkökulmia on tarkoituksenmukaista huomioida jatkuvu 2025-2029

3.4 Ympäristömerkityt tuotteet ja ympäristösertifikaatit

-Kaikki painotuotteet ympäristömerkittyjä jatkuvu 2025-2029

3.5. Uusio- ja kierrätystuotteet

-Työaloilla kiinnitetään huomio siihen, että myös kierrätystuotteita käytetään kohtuullisuuden periaatteella jatkuvu 2025-2029

3.6, 3.7 ja 3.8

-Vastuullisuusteot jatkuvat jatkuvu 2025-2029

-Hiilineutraali kirkko 2023: öljytön kirkko, fossiiliton sähkö, päästöjen kompensointi, voimassa oleva ympäristödiplomi – vuonna 2025

3.9 Muut toimenpiteet

-Ympäristöviestinnän lisääminen (ympäristöviestintäsuunnitelma) mm. kotisivulle ympäristöasiat/hiilijalanjälki helposti avattavaksi/näkyväksi jatkuvu 2025-2029

-Digitaalinen palvelu, PTV -yhteinen palvelutarjotin (=palvelutietovaranto) 2025

Minimikriteerit: Ympäristökasvatus (luku 4)

Minimi	Liite	Tavoite- aikataulu	Toteutettu
<u>4.1 Ympäristökasvatussuunnitelma</u> Seurakunta on laatinut ympäristökasvatussuunnitelman. Seurakuntayhtymässä sellainen tulee olla vähintään puolella seurakunnista. Minimikriteeri.	Ympäristökasvatus- suunnitelma	7.2.2025	☒
<u>4.2 Jumalanpalveluselämä</u> Seurakunnassa vietetään luomakunnan sunnuntaita. Ympäristökasvatuksen sisällöt ovat esillä jumalanpalvelus- elämässä. Minimikriteeri. Hartaus- ja jumalanpalveluselämän toteuttamisesta saa pisteitä kohdassa <u>4.5 Hartaus- ja jumalanpalveluselämä</u> . Kyseisessä kohdassa voit kertoa tarkemmin, millä tavalla ympäristöteemat kuuluvat seurakunnan jumalanpalvelus- ja hartauselämään.	Liitettä ei vaadita	1.9.2024	☒

Pisteet: Ympäristökasvatus (luku 4)

Toimenpide	Liite	Srk:n pisteet	Auditoijan pisteet
<u>4.3 Ympäristökasvatuksen viestintä ja vuosikello</u> Seurakunnan ympäristöviestintä rohkaisee ja haastaa seurakuntalaisia mukaan ympäristötyöhön. Viestintä on suunniteltu osana ympäristökasvatussuunnitelmaa. 3 pistettä. Seurakunta on laatinut ympäristökasvatuksen vuosikellon. <u>Käsikirjassa on esimerkki vuosikellosta.</u> 3 pistettä. Yhteensä 6 pistettä. Kirjoita alle lyhyesti perustelut pisteille.	Ympäristökasvatuksen vuosikello	3	3
Seurakunta on laatinut ympäristötyön vuosikellon vuosille 2023, 2024, 2025, katso liitteet 4.3.			
<u>4.4 Ympäristökasvatus kasvun kaaren eri vaiheissa</u> Ympäristökasvatussuunnitelmaan kirjataan, miten ympäristökysymykset ja luomakunta asettuvat seurakunnan elämän ja seurakuntalaisten kasvun kaaren eri vaiheisiin. <u>Lue tarkemmin kasvun kaaresta.</u> Kasvun kaaren eri kohdissa on pohdittu, miten ympäristökasvatusta toteutetaan konkreettisesti seuraavalla toimikaudella. Kasvun kaaren kohtia tulee olla vähintään kolme, jolloin niistä saa yhteensä 3 pistettä. Kustakin lisäkohdasta saa yhden pisteen. Enintään 6 pistettä. Kirjoita alle lyhyesti perustelut pisteille. Jos kasvun kaaren vaiheet on kuvattu selvästi ympäristökasvatussuunnitelmassa (kohta 4.1), viittaus siihen riittää perusteluiksi.	Liitettä ei vaadita	6	6
Aikuiset (diakonia): Luonnon mieltä hoitava vaikutus: Asiakkaiden kanssa ulkoilua lähiluonnossa huhtikuu-lokakuu 15 kertaa. -Varhaiskasvatus: Maailman eläinten päivä -näyttely (4.10.2024), jossa tuotiin esiin luonnon monimuotoisuuden säilyttäminen. Maailma on myös niiden koti – näkymätön todellinen maailma -näyttelyssä on esillä heinolalaisten lasten valmistamia mielikuvituksellisia "uhanalaisia" eliöitä. -Varhaiskasvatus: Teimme päiväkotivierailuja, joissa lasten kanssa tutustuttiin biodiversiteettiin leikin ja kädentaitojen kautta. -Alakouluissa on toteutettu ympäristöteemainen päivänavaus keväällä 2024 -Korjataan vanhaa / korjaamisen tapakulttuuri -perheiden ilta 2.10.2024 -Nuoria ohjattiin hankkimaan (ei ostamaan) kierrätetty tai itse tehty pikkujoululahja (jouluku 2023) <i>Auditoija: Seurakunnalla on oivallinen, kaikki kasvun kaaren vaiheet kattava ympäristökasvatussuunnitelma, jossa on myös huomioitu kaikki työalat, jopa sairaalasielunhoitokin.</i>			

<u>4.5 Hartaus- ja jumalanpalveluselämä</u> Ympäristöteemat kuuluvat seurakunnan jumalanpalvelus- ja hartauselämään. Ympäristöaiheisista jumalanpalveluksista, retriiteistä ja pyhiinvaelluksista sekä muusta niihin verrattavissa olevasta hartautoiminnasta saa jokaisesta 1 pisteen. Enintään 6 pistettä. Kirjoita alle lyhyesti perustelut pisteille.	Liitettä ei vaadita	6	6
Earth Hour hartaus Heinolan siunauskappelissa 23.3.24. Hiljaisuuden retriitit Lankaniemessä 3.-5.5.24. Ympäristöviikon pieni pyhiinvaellus 23.5.24. Siltasaaren messu 26.5.24. Hiippakunnan ja srk:n järjestämä pyhiinvaellus Vierumäellä 21.8.24. Luomakunnan sunnuntai Sulkavankoskella 1.9.24. Itsenäisyyspäivän soitukulkue 6.12.24, yhteistyössä partiolaisten kanssa. Joulurahan julistus metsän eläimille torilla 14.12.24 yhteistyössä paikallisen eläintensuojelujärjestön kanssa. Laavuhartaus 15.12.24 Tähtiniemen laavulla, yhteistyössä Suomen Latu -järjestön kanssa. Vierumäen urheiluopiston lehturannan jouluhartaus 24.12.24. - Varhaiskasvatus ja lähetys järjestivät yhdessä perhemessun (13.10.2024), joka oli kansainvälisyysmessu ja jossa huomioitiin ympäristönäkökulmia mm tuomalla esille Ilmastovalintatalo ja lähetystyö.			
<u>4.6 Luontopolut ja hiljaisuudelle rauhoitetut paikat</u> Seurakunta käyttää luontopolkuja ja hiljaisuuden paikkoja ympäristökasvatuksessaan. Luontopolkujen käyttämisestä saa 2–5 pistettä. Hiljaisuuden paikkojen käyttämisestä saa 1–2 pistettä. Enintään 7 pistettä. Tässä luvussa mainittujen kohteiden rakentamisesta ja perustamisesta saa pisteitä kohdassa <u>9.11 Ekosysteemipalvelujen hyödyntäminen</u>. Kirjoita lyhyesti, mitä toimenpiteitä on tehty.	Liitettä ei vaadita	7	7
-Sulkavankosken kesäkotia ja sen ympäristö, rannan leirikirkko -Hiljaisuuden paikat Rautvuorella ja Kurenniemen leirikirkon alueella. -Seurakunnan geokätköt ovat paikoillaan: Krusifiksin juurella ja Toinen toistaan tukien -Lankaniemen leirikeskuksen luontopolut ympäristöteemalla -Koskensaaren, Tähtiniemen, Tornimäen laavujen luontopolut ympäristöteemalla			
<u>4.7 Verkostoyhteistyö ja yhteiskunnallinen vaikuttaminen</u> Seurakunta osallistuu ympäristötapauksiin tai -kampanjoihin toisten kirkkojen, uskontokuntien, ympäristöjärjestöjen tai muiden toimijoiden kanssa. 1–5 pistettä. Kirjoita alle lyhyesti perustelut pisteille.	Liitettä ei vaadita	4	4
-Heinolan kaupungin kanssa yhteistyössä järjestetty ympäristöteologi Panu Pihkalan yleisöluento 9.3.2024 ilmastoahdistuksesta. -Maailman ympäristöjärjestön WWF:n Earth Hour 23.3.2024 – Toivon tunti Heinolan siunauskappelissa ~~-Valtakunnalliseen siivouspäivään osallistuminen 25.5.2024 – seurakunnan järjestämä kirpputori tarpeettomille ja poistettaville irtokalusteille, astioille ja tavaroille. (Pisteet kohdassa 5.6)~~ -Partiolaisten – itsenäisyyspäivän soitukulkue, jossa oli ympäristöaiheinen hartaushetki 6.12.2024 -Varhaiskasvatus osallistui Maailman eläinten päivään järjestämällä ”ötökkäjahti” näyttelyn teemalla maailma on myös niiden koti			

4.8 Leirit, retket ja muut tapahtumat Seurakunta järjestää erilaisia retkiä, leirejä, kerhoja ja tapahtumia. Ympäristöaiheiset kerhot, tapahtumat ja teemapäivät (kierrätyspäivä, ympäristönsuojeluilta, kompostivinkkien jakoilta, näyttely tai vastaava ympäristötapahtuma; jokamiehen oikeuksiin tutustuminen kasvun kaaren eri vaiheissa): 1–2 pistettä/tapahtuma, enintään 10 pistettä. Kirjoita lyhyesti, mitä toimenpiteitä on tehty.	Liitettä ei vaadita	9	9
-Ympäristötyöryhmän järjestämä retkipäivä työyhteisölle Sulkavankoskelta Tornimäen laavulle 21.9.2022 – luontopolun monimuotoisuus. -Aikuiset (diakonia ja lähetys): Seurakunnalta ylijääneiden kalusteiden ja tavaroiden kirppistapahtumat: Valtakunnallinen siivouspäivä 25.5.24 ja 1.9. 24 Sulkavankoskella. Lintujen äänet Näkövammaisten retkipäivässä Sulkavankoskella 13.8.24. Pilkeriymä Sulkavankoskella 27.8.24. Pilkeriymässä lähiluonto tutuksi -teema 10.9.24 (Heinolan luonnosta kertomassa Vinhan pariskunta). Vanhemman väen virkistyspäivä Tykkyläisten luontoteemainen esitelmä 14.11.24. Lahjoitusvaatteiden ja tavaroiden POP UP-kirppikset Lämmin ruokailun yhteydessä 29.2, 25.4, 3.10.24. -Jyränkölän Setlementin kanssa yhteistyö ruuan jaossa ruokahävikin vähentämiseksi. -Kirppiskirjahylly Lähetyssopeassa, käytettyjä kirjoja voi tuoda myyntiin. -Perhemessussa 13.10.24 käsiteltiin puiden istuttamista Afrikan kuivilla alueilla mm. Tansaniassa. -Luontoperhekerhoja järjestetty Heinolan eri luontokohteissa			
4.9 Rippikoulu ja isostoiminta Seurakunta toteuttaa rippikoulu- ja isostoimintaa Vihreät riparit -toimintamallin mukaisesti. 1–10 pistettä sen mukaan, kuinka suuri osa seurakunnan rippikoulu- ja isostoiminnasta toteutetaan Vihreät riparit -toimintamallin mukaisesti. Kirjoita alle lyhyesti perustelut pisteille.	Liitettä ei vaadita	7	5
Vihreät riparit toimintamallissa olemme toimineet tasolla 1 alkajat. Vihreän kädenjäljen mukaisesti meillä on yksi toimenpide jokaisessa sormessa: rippikoulussa on retki lähiluonnossa ja oppitunteja ulkona (luontokokemukset ja tunteet) huomioidaan luomakunta hartauksissa (luomakunnan pyhyys ja spiritualiteetti) luetaan luomiskertomusta ihmisen vastuun näkökulmasta (tieto ja teologia) vihreän timantin metsästys (tieto ja teologia) lajitellaan jätteet ja puhutaan ruokahävikistä (ekologiset kestävyysteot) pohditaan ennakkoluuloja ja stereotypioita ja haastetaan niitä. Tunnetaan etuoikeuksia. Sitoudutaan turvallisen tilan periaatteisiin. Kerätään pullorahat. (sosiaaliset kestävyysteot) Isoskoulutusleirillä 22.-24.3.2024 vietettiin Earth hour. Isoskoulutuksessa tarjoillaan hävikkieväitä (Pekan Leivän leipomotuotteita), Reilun kaupan kahvia ja kauden hedelmiä. Jos tarjottu banaania, on ostettu luomua. Roskat kierrätetään (biojäte, muovi, paperi, metalli ja pahvi)			
4.10 Liikkuva seurakunta Liikkuvan seurakunnan toimintaan on liitetty ympäristö-näkökulma.	Liitettä ei vaadita	2	1

Pisteet: 1–2 pistettä sen mukaan, kuinka paljon liikkuvan seurakunnan toimintaan on liitetty ympäristönäkökulmaa, ja onko seurakunnassa oma liikunta-agentti. Kirjoita alle lyhyesti perustelut pisteille.			
Liikunta-agentti Jari Kovalainen, ks. liite 4.10 (sähköposti)			
4.11 Muut toimenpiteet Mitä muita ympäristökasvatukseen liittyviä toimenpiteitä seurakunta on tehnyt? Uudet ideat ovat tervetulleita. Vaikuttavuuden ja laajuuden mukaan 1–5 pistettä.	Liitettä ei vaadita	2	2
Lintunäyttely Heinolan pitäjänkirkossa 11/2022 Luonto kumppanina -koulutus vuonna 2024, diakoniatyöntekijä			
		Seura- kunnan pisteet yht.	Auditoijan pisteet yht.
		46	43

Tavoitteet ja suunnitelmat: Ympäristökasvatus (luku 4)

Tähän voi kirjata työalojen tavoitteita ja suunnitelmia tulevalle diplomikaudelle. Nämä asiat kannattaa ottaa huomioon ympäristöohjelmassa.

YMPÄRISTÖOHJELMA 2025-2029:

RIPPIKOULUTYÖ - Vastuuhenkilö kasvatuksen pappi Heini Kontiainen

Kiinnitetään huomio roskaamiseen. Otetaan myös jokin ympäristön kestävyteen liittyvä teema käsittelyyn. Esimerkiksi kännykän käyttö ja sen valmistuksen kestävyys voisivat olla yksi teema. Googlettamisen ympäristön kuormittavuus mm.

Vihreät riparit: siirrymme alkajat -tasolta kehittäjät -tasolle. Isoskoulutusleirillä keväällä 2025 vietetään jälleen Earth Hour-tuntia. jatkuva 2025-2029

NUORISOTYÖ - Vastuuhenkilö kasvatuksen pappi Heini Kontiainen

Nuorten tiloihin hankitaan kunnon kierrätysastiat. Tiloja uudistetaan hyödyntämällä mahdollisimman paljon kierrätystavaroita. Koulujen päivänavausvuoroissa on sekä kevät- että syyskaudella vähintään yksi luontoaiheinen kerta. Kesän saunavuoroja vähennetään ja saunavuoroille järjestetään yhteiskuljetus. Yksi leireistä (joululeiri tai issoleiri sekä yksi lastenleireistä) järjestetään lähemmässä leirikeskuksessa kuin Mäntyharjulla. Kerhonohjaajat ohjeistetaan tekemään kestävämpiä hankitoja kerhoihin: kokkikerhoissa pidettävä yksi kasvisruokakerta, hankitaan mahdollisuuksien mukaan luomua ja lähituotettua sekä Reilun kaupan tuotteita. jatkuva 2025-2029

DIAKONIA - Vastuuhenkilö johtava diakoniatyöntekijä Tarja Soppi

POP UP-kirppikset Lämmin ruokailun yhteydessä vähintään kerran kaudessa, luontoaiheet ryhmätapaamisissa, retket Sulkavankoskelle joka ryhmän kanssa, talkoot 2.5.25, Kämmen hävikkiruuan jaossa mukana, jaamme juhlista ja tapahtumista ylijäänyttä pakasteruokaa vähävaraisille, käytetään mahdollisimman vähän kertakäyttöastioita, ulkoillaan asiakaskäynneillä, liikutaan kävellen tai pyörällä keskusta-alueen kotikäynneille, opastetaan asiakkaita taloudelliseen (luontoa säästävään) elämäntapaan – ruuanlaitto, vaatteiden ja tavaroiden korjaus, hankkiminen kierrätettynä, liikkuminen. jatkuva 2025-2029

AIKUISTYÖ – Vastuuhenkilö kappalainen Pia Särkelä

Aikuistyössä järjestetään vuosittain jonkinlainen pieni pyhiinvaellus luontoteemalla. Luomakunta on vahvasti mukana hiljaisuuden tapahtumissa ja hartauselämässä. jatkuva 2025-2029

VARHAISKASVATUS - Vastuuhenkilö vastaava lastenohjaaja Lena Nikkilä

Luontoperhekerhon toimintaa jatketaan ja pyritään kehittämään sitä kasvatuksen yhteiseksi toiminnoksi ja osaksi rippikoulutyötä. jatkuva 2025 – 2029

Heinolan hautausmaalle toteutetaan luontoaiheinen rastipolku

2025

Osallistuminen Perheiden syysfestareille, mikä on heinolalaisten eri toimijoiden yhteinen syystapahtuma (ent. sadonkorjuujuhla). jatkuva 2025-2029

Minimikriteerit: Jätehuolto ja kiertotalous (luku 5)

Minimi	Liite	Tavoite- aikataulu	Toteutettu
<u>5.1 Jätelaki</u> Seurakunnan työntekijät on perehdytetty jätelakiin järjestämällä aiheesta koulutusta. Minimikriteeri. Kirjoita alle, miten perehdytys on hoidettu tai aiotaan hoitaa.	Liitettä ei vaadita	Kirjoita päivämäärä napsauttamalla tai napauttamalla tätä.	☒
-Työntekijäkokouksessa pvm 17.2.2021 on käsitelty jätehuoltosuunnitelmaa ja yleistä jätelajitteluohjetta (Kati Metso), ks. liite 5.1 -Salpakierto Oy:n uudet ohjeistukset jätelajittelussa on käsitelty työntekijäkokouksessa pvm 22.11.2023, ks. liite 5.1 (työntekijäkokousmuistio) -Vuokralaisille jaettu asukastiedote jätelajittelun muutoksista pvm 8.11.2023, koskien energijätteen keräyksen päättymistä ja muovipakkausjätteen keräämisen aloittamista, ks. liite 5.1. -Päivitetty yleinen jätelajitteluohje jaettu koko henkilöstölle sähköpostitse pvm 5.12.2024, ks. 5.7.			
<u>5.2 Kunnalliset jätehuoltomääräykset</u> Jätehuollosta vastaavat työntekijät on perehdytetty paikallisiin jätehuolto- ja jätteenkäsittelytiloja koskeviin määräyksiin niiden muuttuessa. Minimikriteeri. Kirjoita alle, miten perehdytys on hoidettu tai aiotaan hoitaa.	Liitettä ei vaadita	Kirjoita päivämäärä	☒
-Jätevastaavana toimii seurakuntapuutarhuri, joka on perehtynyt paikallisiin jätehuoltomääräyksiin, ja joka on jakanut tietoa kaikille työntekijöille, erityisesti kiinteistöhoitajalle, erityisammattimiehille ja palvelumännille.			
<u>5.3 Jätehuoltokartoitus ja -suunnitelma</u> Jätehuollon nykytila on selvitetty jätehuoltokartoituksen avulla ja seurakunta on laatinut jätehuoltosuunnitelman. <u>Katso esimerkki jätehuoltokartoituksen sisällöstä</u> . Minimikriteeri.	Jätehuolto- suunnitelma	31.1.2025	☒
<u>5.4 Vaaralliset jätteet</u> Seurakunta on nimennyt ja kouluttanut vaarallisista jätteistä vastaava(t) henkilö(t). Kirjoita alle näiden henkilöiden nimet. Käyttöön on valittu vähiten vaaraa aiheuttavat kemikaalit. Käyttöturvallisuustiedotteet ja vahingontorjuntavälineistö ovat helposti saatavilla. Vaarallisten kemikaalien asianmukaisesta varastoinnista ja jatkokäsittelystä kirjanpitoineen on huolehdittu. Minimikriteeri.	Liitettä ei vaadita	Kirjoita päivämäärä	☒

- Seurakuntapuutarhuri Kati Metso on kouluttautunut vuonna 2010-2011 (ympäristöhuollon tutkinto).
- Haudaus- ja kiinteistötoimen sähköinen kemikaaliluettelo käyttöturvallisuustiedotteineen on päivitetty.
- Huoltorakennuksen hallissa on asianmukainen, vaarallisen jätteen välivarastointipaikka ja sen kirjanpito. Tästä vastaa seurakuntapuutarhuri yhdessä erityisammattimiehen kanssa. Kiinteistötyöntekijä kuljettaa muihin kiinteistöihin varastoidun vaarallisen jätteen kuten käytetyt paristot ja loisteputket huoltorakennukselle tai suoraan Heinolan lajitteluasemalle.
- Haudausmaan huoltorakennuksessa on tuulettuva kemikaalien varastointikaappi.
- Ensiapuvälineistö huoltorakennuksen hallissa, kuten vesipiste ja silmähuuhteet ym.
- Siivous- ja puhdistusaineet eri kiinteistöjen siivouskomeroissa, konetiskiaineet eri kiinteistöjen astianpesukoneiden vierellä, pyykinpesuaineet eri kiinteistöjen pyykinpesukoneiden vierellä – kuivassa tilassa. Kemikaaliluettelo käyttöturvallisuustiedotteineen päivitetty.

Pisteet: Jätehuolto ja kiertotalous (luku 5)

Toimenpide	Liite	Srk:n pisteet	Auditoijan pisteet
5.5 Jätehuoltovastaava ja -koulutus Seurakunta on: • nimennyt ja kouluttanut jätehuoltovastaavan • järjestänyt työntekijöille jätehuoltokoulutusta • viestinyt jätehuoltotoimenpiteistä • velvoittanut ulkopuoliset toimijat noudattamaan seurakunnan jätehuolto-ohjeita 1–2 pistettä/toimenpide, enintään 5 pistettä. Kirjoita lyhyesti, mitä toimenpiteitä on tehty.	Liitettä ei vaadita	4	4
-Jätehuoltovastaavana toimii seurakuntapuutarhuri Kati Metso, joka on osallistunut Salpakierto Oy:n järjestämään koulustilaisuuteen pvm 11.9.2023. -Tarpeen mukaan koulutusta on järjestetty työntekijöille, yleensä työntekijäkokousten yhteydessä. Jätehuollon muutoksissa on tehty esimerkiksi palvelumännän kanssa yhteistyötä ja sitä kautta viestitty muita toimijoita. -Palvelumännät ohjeistavat pitopalveluyrityksiä ja omaisia jätelajittelussa.			
5.6 Kiertotalous Mitä kiertotalouteen liittyviä toimenpiteitä seurakunnassa tehdään tai on tehty? <u>Katso mahdollisia toimenpiteitä käsikirjasta.</u> 1 piste/jätejake tai toimenpide, enintään 5 pistettä. Kirjoita lyhyesti, mitä toimenpiteitä on tehty.	Liitettä ei vaadita	5	5

-Varhaiskasvatus on järjestänyt syksyllä 2024 perheiden illan, jonka teemana on korjaamisen tapakulttuuri. -Varhaiskasvatus kierrättänyt olemassa olevaa materiaalia erilaisiin lasten töihin. Kierrätimme lasten leluja kerhojen ja toimintojemme välillä. Varastossa seisovia ylimääräisiä leluja on annettu pois. -Rippikouluissa kiinnitetään huomiota kertakäyttöastoiden käyttöön. -Hautaus- ja kiinteistötoimi vuokraa työkaluita ja -koneita: henkilönostin, timanttilaikkaleikkuri jne. -IT-laitteet, isommat tulostin/kopiokoneet leasing-sopimuksella. -KIPA, Katrina -sähköinen palvelu vähentää tulosteiden ja kopioiden määrää. -Huutokaupat.com:n avulla on myyty irtokalusteita, työkaluita, kiinteistöjä, rantasauna hirsineen ym. -Kirkkojen ja kappeleiden kynttilän patkat kierrätetään eri työmuodoille tai sytykeruusujen valmistukseen. -Keittiötyöstä ylijäävät muoviset ruuansäilytysastiat kierrätetään.			
5.7 Lajittelun mahdollistaminen Mitä toimenpiteitä seurakunnassa on tehty lajittelun mahdollistamiseksi? 1 piste/toimenpide, enintään 2 pistettä. <u>Katso myös osio Viestintä.</u> Kirjoita lyhyesti, mitä toimenpiteitä on tehty.	Liitettä ei vaadita	2	2
-Työpisteissä, kerhopisteissä, keittiöissä, vuokrattavassa rantasaunassa on eri jätelajien jätteistä ja yleiset lajitteluohjeet (5.12.2024). -Yleiset lajitteluohjeet jaettu koko työyhteisölle 5.12.2024, ks. liite 5.7. -Salpakierto Oy:n maksuttomat Lokki -kalenterit tilataan vuosittain – mukana jätehuollon tietopaketti. Tilattu työyhteisölle 10 kpl pvm 7.1.2025.			
5.8 Jätteiden määrän vähentäminen ja kierrätys Jätteiden määrää seurataan ja pyritään vähentämään. Lajitellaan ja kierrätetään jätelajeita, joita ei jätehuolto-määräysten perusteella ole velvollisuus kerätä kiinteistöllä. • Jättemäärän jatkuva seuranta 2 pistettä. • Jättemäärän vähentäminen 1–3 pistettä. • 1 piste/vapaaehtoisesti kerättävä jätelaji, enintään 3 pistettä. Yhteensä enintään 8 pistettä. Kirjoita lyhyesti, mitä toimenpiteitä on tehty.	Liitettä ei vaadita	7	5
-Jätteiden määriä seurataan ja jättemääriä pyritään vähentämään: esimerkiksi uuden hyötyjätelajin lajittelun myötä kuten keräyskartongin, lasin tai metallin, ks. jätehuoltokartoitus. -Varhaiskasvatuksen kerhopisteissä jätteet lajitellaan seuraaviin kategorioihin: jätelappi, muovi, metalli, lasi, sekajäte, biojäte ja kartonki. Jätteet, joille ei ole kiinteistön puolesta jätetietoa, lastenohjaajat vievät Rinki-pisteisiin. -Vuokratut käsipyyherullat ja vaihtomatot (Lindström)			

5.9 Kompostointi Kiinteistöllä syntyvän biojätteen tai käymäläjätteen omatoiminen kompostointi asianmukaisine ohjeineen. 1 piste/kompostori tai kompostoiva käymälä, enintään 3 pistettä. Kirjoita lyhyesti, mitä toimenpiteitä on tehty.	Liitettä ei vaadita	3	3
-Huoltorakennuksella on ollut kompostori vuodesta 2010. -Sulkiksen rantasaunalle rakennettiin kompostoivat käymälät x 2 vuonna 2024.			
5.10 Muut toimenpiteet Mitä muita jätehuoltoon ja kiertotalouteen liittyviä ympäristötoimenpiteitä on tehty? Vaikuttavuuden ja laajuuden mukaan 1–5 pistettä. Viestintä 1–5 pistettä. Yhteensä enintään 10 pistettä.	Liitettä ei vaadita	1	1
-Vuokranantajien kiinteistöjä kuten Lampikadun, Virtakadun, Pappilantuvan kiinteistöjen jätehuoltoa ja kiertotaloutta seurataan.			
		Seura- kunnan pisteet yht.	Auditoijan pisteet yht.
		22	20

Tavoitteet ja suunnitelmat: Jätehuolto ja kiertotalous (luku 5)

Tähän voi kirjata työalojen tavoitteita ja suunnitelmia tulevalle diplomikaudelle. Nämä asiat kannattaa ottaa huomioon ympäristöohjelmassa.

YMPÄRISTÖOHJELMA 2025-2029

Jätehuolto ja kiertotalous - vastuuhenkilö jätevastaava, seurakuntapuutarhuri Kati Metso:

5.8 Jätteiden määrän vähentäminen ja kierrätys

-Jättemääriä seurataan, erityisesti sekajätteen määrää	jatkuva 2025-2029
-Jätelajitteluohjeet päivitetään tarpeen mukaan	jatkuva 2025-2029
-Hautausmailla energijätteen keräys poistuu, tilalle muovipakkausjäte	2025
-Kartonkipakkausjätteen keräys alkaa Mahiksella	2025

-Hautaustoimi jatkaa tiedottamista hautalyhdyistä, vähentääkseen muovisia kertakäyttöisiä hautakynntilöitä sekä jatkaa tiedottamista led-kynntilöiden käyttöohjeista. Jatketaan yhteistyötä Lions Club Heinola Jyrängön kanssa hautakynntilöiden keräyksessä
jatkuva 2025-2029

5.4 Vaaralliset jätteet

-Huolehditaan vaarallisten jätteiden asianmukaisesta varastoinnista ja jatkokäsittelystä sekä kirjaamisesta
jatkuva 2025-2029

5.6 Kiertotalous

-Poistettuja hautamuistomerkkejä kierrätetään esim. käyttämällä reunakiviä viherrakentamisessa, ja tarjotaan omaisille poistettuja hautamuistomerkkejä uusiokäyttöön.
jatkuva 2025-2029

-Jaetaan tietoisuutta tekstiilijätteen kierrätyksestä
jatkuva 2025-2029

-Varhaiskasvatuksen tarvikkeet ovat muidenkin työalojen käytettävissä. Tiedotamme siitä ja kehitämme toimintatapaa
jatkuva 2025-2029

-Nuorisotyössä kiinnitetään huomiota jätteiden lajitteluun ja kehitetään sitä toimivaksi
jatkuva 2025-20

Minimikriteerit: Ruoka ja keittiöt (luku 6)

Minimi	Liite	Tavoite- aikataulu	Toteutettu
<u>6.1 Ruokahävikin pienentäminen</u> Seurakunta tekee toimenpiteitä ruokahävikin pienentämiseksi. Minimikriteeri. Kirjoita lyhyesti, mitä toimenpiteitä on tehty.	Liitettä ei vaadita	Kirjoita päivämäärä	☒
-Ylijäämäruoka pakastetaan diakoniatyölle, joka jaetaan vähäosaisille. -Paikallisen Pekan leivän hävikki hyödynnetään nuorisotyössä. -Diakonia on mukana Kämmen -toiminnassa, jossa jaetaan hävikkiruokaa. -Palveluemäntä suunnittelee ja laskee ruokatarvikkeet tarkkaan, jotta mitään ei menisi hukkaan. Ideointi mm. virheellisesti toimitetun 40 kg tuorekurkun käytölle (suurin osa jaettiin ruokajaossa – Kämmen ja diakonia-asiakkaat). - Perhekahvilan yhteisen lounaspöydän ja perhemessujen hävikkiä hallitaan laadukkaan oman ruoanvalmistusprosessin avulla -Varhaiskasvatuksen verkkosivulla on tietoa kestävästä ruokailusta ja ruokahävikin määrästä			
<u>6.2 Kertakäyttöastioista luopuminen</u> Seurakunta ei käytä kertakäyttötuitteita kuin poikkeus- tapauksissa. Minimikriteeri.	Liitettä ei vaadita	Kirjoita päivämäärä	☒
<u>6.3 Reilun kaupan tee ja kahvi</u> Seurakunnan tarjoamasta kahvista ja teestä osa on pysyvästi Reilun kaupan tuotteita. Minimikriteeri.	Liitettä ei vaadita	Kirjoita päivämäärä	☒
<u>6.4 Kasvisruoka</u> Etukäteen pyydettyä saa kasvisruokaa, myös vegaaniannos etukäteen pyydettyä. Minimikriteeri.	Liitettä ei vaadita	Kirjoita päivämäärä	☒

Pisteet: Ruoka ja keittiöt (luku 6)

Toimenpide	Liite	Srk:n pisteet	Auditoijan pisteet
<u>6.5 Reilun kaupan seurakunta ja tuotteet</u> Seurakunta osallistuu Reilun kaupan viikkoon, ja Reilun kaupan tuotteiden käytöstä kerrotaan tarjoilun yhteydessä. 1 piste/tempaus/tapahtuma, enintään 3 pistettä. Seurakunta/seurakuntayhtymä on reilun kaupan seurakunta. <u>Katso käsikirjasta reilun kaupan seurakunnan kriteerit.</u> 3 pistettä. Yhteensä enintään 6 pistettä. Kirjoita alle lyhyesti perustelut pisteille.	Liitettä ei vaadita	4	4
-Heinolan seurakunta on ollut Reilun kaupan seurakunta vuodesta 2011. Seurakunta viettää Reilun kaupan viikkoa lokakuussa viikolla 43, josta tiedotetaan ko. viikon tarjoiluissa. Lapsityö kertoo ruokalistan yhteydessä Reilun kaupan tee ja kahvit -tarjoiluista. Käytettäviä Reilun kaupan tuotteita ovat kahvi, tee, ruusut.			
<u>6.6 Lähiruoka</u> Listataan seurakunnan käyttämät lähituotteet (vähintään 50 % ruokaryhmän tuotteista lähiruokaa). Jos tuoteryhmästä vähintään 50 % hankitaan läheltä, siitä saa 1 pisteen. Enintään 5 pistettä. Kirjoita alle lyhyesti perustelut pisteille.	Liitettä ei vaadita	4	4
-Paikalliset marjat, hedelmät ja juurekset (50 %) – kaikki saadaan lahjoituksena. Myös hirvikeiton hirvenliha + juurekset ja perunat (100 %). Vuonna 2024 seurakunnan omenoista puristettiin omenamehua (100 %).			
<u>6.7 Kasvisruuan käytön lisääminen</u> Seurakunta tekee toimenpiteitä kasvien ja kasvisruoan osuuden lisäämiseksi ruokailuissa. • Kasvisruokavaihtoehto aina tarjolla joukkoruokailuissa, 1 piste. • Kasvispainotteinen kokoustarjoilu aina tarjolla, 1 piste. • Leirillä kolme kasvisateriaa/viikko, 1 piste. • Vegaaniruokavaihtoehto aina tarjolla, 2 pistettä. Enintään 5 pistettä. Kirjoita lyhyesti, mitä toimenpiteitä on tehty.	Liitettä ei vaadita	2	2
-Lämmin kasvislisäke useimmissa ruokatarjoiluissa. -Pyydettyäessä kasvispainotteinen kokoustarjoilu. -Perhemessujen ja perhekahvilan ruokailuissa salaattit on aina linjastolla ensimmäisenä -Perhemessuissa aina tarjolla myös kasvisvaihtoehto ja vähennetty lihan käyttöä lisäämällä kasvispohjaisten			

proteiinivalmisteiden käyttöä. -Leirit ulkoistettu			
6.8 Kauden kasvikset Seurakunta käyttää jatkuvasti monipuolisesti kauden kasviksia ruokailuissaan ja tiedottaa siitä. 2 pistettä. <u>Katso myös osio Viestintä.</u> Kirjoita lyhyesti, mitä toimenpiteitä on tehty.	Liitettä ei vaadita	2	2
-Satokauden kasviksia käytetään ruokailuissa ja mm. perhemessujen tarjoilupöydissä, ja asiasta viestitään.			
6.9 Luomuruoka Listaa tähän seurakunnan käyttämät luomutuotteet. Jos tuoteryhmästä vähintään 50 % on luomua, siitä saa 1 pisteen. Enintään 5 pistettä. Kirjoita alle lyhyesti perustelut pisteille.	Liitettä ei vaadita	1	0
-Hedelmät satunnaisesti			
6.10 Vastuullinen kala Seurakunta huomioi hankittavan kalan vastuullisuuden. • Seurakunta noudattaa WWF:n kalaoppaan suosituksia, 3 pistettä. • Seurakunta ostaa vain MSC- ja ASC-merkittyä kalaa, 1 piste. • Seurakunnan tapahtumissa on kalastus- ja kalankäsittelyopastusta, 1 piste. Yhteensä enintään 5 pistettä. Kirjoita alle lyhyesti perustelut pisteille.	Liitettä ei vaadita	1	1
-Seurakunta käyttää MSC -merkittyä kalaa =vastuullisesti pyydettyä mm. kirjolohta.			

6.11 Keittiöhenkilökunnan ympäristökoulutus Seurakunta lähettää keittiötyöntekijöitään ympäristökoulutuksiin. 1 piste/kurssi/henkilö, enintään 5 pistettä. Kirjoita alle lyhyesti perustelut pisteille.	Liitettä ei vaadita	0	0
-Ympäristöpassit kolmella henkilöllä, voimassaoloaika 3 vuotta – vanhentuneet.			
6.12 Keittiöiden ympäristöviestintä Seurakunta viestii ruuan ilmastovaikutusten pienentämiseksi tehtävistä toimenpiteistä. <u>Katso käsikirjasta vinkkejä keittiöiden ympäristöviestintään.</u> 1 piste/viestintätapa, enintään 2 pistettä. Kirjoita lyhyesti, mitä toimenpiteitä on tehty.	Liitettä ei vaadita	2	2
-Ruokailijoita ja pitopalvelua on ohjeistettu jätelajittelussa. -Ohjeistettu lapsia: "sen verran otetaan kuin jaksetaan syödä" -Perhemessujen tarjoilupöytään laitettu esille tiedot ruoka-aineiden alkuperästä.			
6.13 Vastuulliset elintarvike- ja ruokapalveluhankinnat Seurakunta tekee vastuullisia elintarvike- ja ruokapalveluhankintoja. 1 piste/vastuullinen hankinta, enintään 5 pistettä. Kirjoita alle lyhyesti perustelut pisteille.	Liitettä ei vaadita	5	1
-Ruokahankinnat on keskitetty Kesproon, hankintasopimus on tehty hankintarengas Hanselin kanssa. Seurakunta tekee elintarvikevalinnat vastuullisesti.			
6.14 Muut toimenpiteet Mitä muita toimenpiteitä kohti ilmastoystävällistä ruokahuoltoa seurakunta on tehnyt? Vaikuttavuuden ja laajuuden mukaan 1–5 pistettä.	Liitettä ei vaadita	3	1
-Kertakäyttöastioiden käyttöä harkitaan. Käytettävät kertakäyttöastiat ovat biohajoavia, joita käytetään ainoastaan ulkoilmatilaisuuksissa mm. Kammostusten karnevaali, pyhäinpäivän glögitarjoilu, hautojen hoitopäivä, Sulkiksen luomakunnan sunnuntai. - ~~Salaatin lisäksi tarjolla usein lämmin kasvislisäke.~~ (Pisteet kohdassa 6.7) -Vuoden 2024 joulun kaitaliinat ovat biohajoavat. -Lähetystyön hyväksi myytävät piirakat pakataan biohajoaviin pusseihin.			
		Seurakunnan pisteet yht.	Auditoinnin pisteet yht.

KIRKON
YMPÄRISTÖ-
DIPLOMI

24

17

Tavoitteet ja suunnitelmat: Ruoka ja keittiöt (luku 6)

Tähän voi kirjata työalojen tavoitteita ja suunnitelmia tulevalle diplomikaudelle. Nämä asiat kannattaa ottaa huomioon ympäristöohjelmassa.

YMPÄRISTÖOHJELMA 2025-2029

Ruoka ja keittiöt – vastuuhenkilöt palveluamäntä Merja Piira, talouspäälikkö Mirja Stenroos:

- Koulutus - Vastuullinen ruokapalvelu -verkkokurssi: kestävä ruokasuunnittelua, energiansäästö (palveluamäntä Merja Piira) 2025
- Viestintä – parannetaan tiedottamista: pöytäständit ruokailuissa mm. ruokalista ja sen ympäristöarvot (satokaudet, lähiruoka, Reilun kaupan tee ja kahvi, ruuan alkuperä) jatkuva 2025-2029
- Kasvispainotteinen kokoustarjoilu mukaan varauksiin 2025
- Ympäristöviikolla kalankäsittelyopastusta Leevi Lyytikäisen johdolla – toteutus yhdessä lapsityön kanssa 2025
- Hävikkiruokaviikon luento syyskuussa 2025
- Vaikutetaan asenteisiin esimerkein ja pienten muutosten kautta jatkuva 2025-2029

Minimikriteerit: Energia, kiinteistöt ja kiinteistönhoito (luku 7)

Minimi	Liite	Tavoite- aikataulu	Toteutettu
<u>7.1 Rakennusrekisteri Basis ja energiankulutuksen seuranta</u> Seurakunta on vienyt kaikkia rakennuksia koskevat perustiedot rakennusrekisteriin. Seurakunta seuraa säännöllisesti energiankulutusta. Minimikriteeri.	Liitettä ei vaadita	31.12.2023	☒
<u>7.2 Kiinteistöstrategia</u> Kiinteistöstrategia on laadittu/päivitetty. Sen hyväksymisestä päättää kirkkoneuvosto. Minimikriteeri.	Kiinteistöstrategia	13.10.2020	☒
<u>7.3 Energiavastaava</u> Seurakunnan kiinteistöistä vastaavista henkilöistä yksi on nimetty energiavastaavaksi. Kirjoita energiavastaavan nimi alle. Minimikriteeri.	Liitettä ei vaadita	31.12.2024	☒
-Energiavastaavana toimii kiinteistönhoitaja/suntio Kari Laaksonen. Lämpö-, sähkö-, vesi-, jätekulutuslukemat vuodesta 2018 alkaen, katso liitteet 7.1. Kiinteistöstrategia, katso liite 7.2.			

Pisteet: Energia, kiinteistöt ja kiinteistönhoito (luku 7)

Toimenpide	Liite	Srk:n pisteet	Auditoijan pisteet
<u>7.4 Tilojen käyttö</u> Seurakunta nostaa tilojen käyttöastetta eri tavoin. Tilan käyttöasteen nosto 2–5 pistettä vaikuttavuuden mukaan. Tilasta luopuminen myymällä, vuokraamalla tai luopumalla vuokratilasta: 1 piste tilaa kohden, enintään 5 pistettä. Yhteensä enintään 10 pistettä. Kirjoita alle lyhyesti perustelut pisteille.	Liitettä ei vaadita	10	8
-Seurakunta on luopunut tiloista, joiden käyttöaste on huono: Tommolan kerhopiste (muutettu asuinkäyttöön), Kirkonkylän pappilan kiinteistöt (myyty), Kalliopohjan kesäkotit (myyty), Seurakuntakeskus (purettu sisäilmaongelmien vuoksi) ja Kurenniemen leirikeskus (purettu sisäilmaongelmien vuoksi). -Vuokrattu korvaavia tiloja Seurakuntakeskuksen tilalle: Lampikatu 16 ja Virtakatu 4. Leiripaikat on ulkoistettu Mäntyharjun Lankaniemeen. -Tilojen veloitukseton käyttö tärkeille yhteistyökumppaneille, tapauskohtaisesti.			
<u>7.5 Uusiutuva energia</u> Seurakunta hankkii uusiutuvilla lähteillä tuotettua energiaa. Uusiutuvan energian osuus käytetystä sähköstä ja lämmöstä on: • 20–40 % – 2 pistettä • 41–60 % – 3 pistettä • 61–80 % – 4 pistettä • 81–100 % – 5 pistettä Seurakunta myy uusiutuvilla energialähteillä tuotettua ylijäämäenergiaa muille käyttäjille. 1–2 pistettä. Seurakunta ostaa ympäristömerkittyä energiaa 1–3 pistettä. Seurakunta on vaihtanut öljylämmitysjärjestelmän uusiutuviin energialähteisiin. 1–3 pistettä. Yhteensä enintään 13 pistettä. Kirjoita alle lyhyesti perustelut pisteille.	Liitettä ei vaadita	7	7
-Heinolan kaukolämpö syntyy Stora Enson flutingtehtaan tuotannon ylijäämälämmöllä. -KSS ostaa ympäristömerkittyä energiaa. -Maalämpöjärjestelmä (uusiutuva) asennettu Kirkkopuistoon: lämpökanavat Heinolan kirkkoon ja asuinkiinteistö Pikku pappilaan + varaus Vanhaan pappilaan vuonna 2024.			
<u>7.6 Kiinteistönhuoltojärjestelmä</u> Seurakunnalla on kiinteistönhuollon ohjausjärjestelmä, johon kirjataan kaikki huolto- ja ylläpitävät toimenpiteet. Toimivasta kiinteistönhuoltojärjestelmästä saa 5 pistettä. Kerro järjestelmästä lyhyesti.	Liitettä ei vaadita	5	0

~~–Seurakunnalla ei ole kiinteistöhuollon ohjausjärjestelmää. Mutta kiinteistöjen LVI-vika häiriöilmoitukset hoituvat robottiteknikan ja matkapuhelimien avulla. Työyhteisön, seurakuntalaisten havaitsemat kiireelliset vikailmoitukset suoraan puhelimitse, ei kiireelliset sähköpostitse kiinteistönhoitajalle ja talouspäällikölle. Hälyjärjestelmälle on luotu myös varahenkilöt, huomioiden vuosiloma-ajat.~~ ~~–Kameravalvontaa on Heinolan hautausmaalla, Heinolan kirkko + tapuli, Heinolan pitäjänkirkko + tapuli, Vanha pappila. (Pisteet kohdassa 7.11)~~			
<u>7.7 Energiankulutuksen vähentäminen ja energiatehokkuus</u> Seurakunta on selvittänyt rakennustensa energiankulutuksen ja parantanut energiatehokkuutta. Luodaan valaistukselle, vedelle, lämmitykselle ja kiinteistön sähkönkulutukselle seurantajärjestelmä, 2–5 pistettä. Energiakatselmus tai sitä vastaava toimenpide, 2–10 pistettä. Muut toimet, enintään 10 pistettä. Yhteensä enintään 25 pistettä. Kirjoita lyhyesti, mitä toimenpiteitä on tehty. Hiilineutraaliuteen tähtäävistä toimista saa pisteitä kohdassa <u>3.7 Hiilineutraalius ja päästöjen kompensointi</u>.	Energiakatselmus ja mahdolliset muut liitteet	18	5
–Seurakunnan omistamien kiinteistöjen energiankulutusseuranta vuosittain (vuokratiloista ei seurantaa). Tallennettu taulukkoon, katso liitteet 7.1. –Vuoden 2024 aikana on vaihdettu kaikkiin seurakunnan toimipisteisiin led-lamput. –~~Vuonna 2023–2024 maalämpöjärjestelmä on rakennettu Kirkkopuistoon: lämpökanavat Heinolan kirkkoon ja Pikku pappilaan + varaus Vanhaan pappilaan.~~ (Pisteet kohdassa 7.5)			
<u>7.8. Kiertotalous uudis- ja korjausrakentamisessa</u> Seurakunta hyödyntää kiertotaloutta rakentamisessaan. 1–2 pistettä/kiertotaloustoimenpide, enintään 6 pistettä. Kirjoita lyhyesti, mitä toimenpiteitä on tehty.	Liitettä ei vaadita	6	5
–Sulkavankosken kesäkodin korjausrakentamisessa on hyödynnetty kiertotaloutta eri materiaaleissa mm. käytöstä poistettu ulkokäymälä siirretty kompostikentältä Sulkavankoskelle. –Kurenniemen leirikeskuksesta poistettuja mm. betonilaattoja, wc-paperitelineitä hyödynnettiin ulkokäymälää rakennettaessa. –Kurenniemen leirikakeskuksen purku-urakoitsija kierrättänyt purkujätteen, katso liite 7.8. –Seurakuntakeskuksen purkujätteet kierrätetty asianmukaisesti: mm. kuparikatto myyty seurakunnan toimesta Kuusakoski Oy:lle			
<u>7.9 Kiinteistöjen puhtaanapito</u> Seurakunta huomioi ekologisuuden kiinteistöhuolto- ja puhtaanapitotoimenpiteissä. <u>Lue vinkkejä ympäristömyönteiseen puhtaanapitoon ja kiinteistönhoitoon.</u> 1 piste/toimenpide, enintään 6 pistettä.	Liitettä ei vaadita	6	3

Kirjoita lyhyesti, mitä toimenpiteitä on tehty.			
~~-Siivousainetiivisteet (joutsenmerkityt): Rosita - hapanpuhdistusaine wc-tiloille, Vieno-yleispuhdistusaine, Optimal-puhdistus- ja hoitoaine lattioille, Asteri - astianpesuaine, Green easy - konetiskiaine, Serto - pyykinpesujauhe (Pisteet kohdassa 3.4)~~ -Mikrokuituliinat käytössä - vähentävät veden ja puhdistusaineiden käyttöä. -Pyykkietikka käytössä - korvannut huuhteluaineen. Kahvitermarit puhdistetaan ja liuotetaan soodalla. Sappisaippua tahrannoistoaaineena. -Vältetään uusien roskapussien käyttöä kuivissa roskissa: jätteastioiden roskapussit tyhjenetään yhteen roskapussiin.			
7.10 Rakennusalan, kiinteistönhoidon ja puhtaanapidon koulutus Työntekijöille järjestetään rakentamiseen, kiinteistöhoitoon ja puhtaanapitoon liittyvää koulutusta. 1 piste/koulutus, enintään 5 pistettä. Kirjoita alle lyhyesti perustelut pisteille.	Liitettä ei vaadita	2	2
-Turvallisuusalan koulutus vuosina 2019-2021: Kari Laaksonen, Ilpo Haggrén. Yhtenä tutkinnon osana ympäristöturvallisuus, kestävän kehityksen edistäminen, ks. liitteet 7.10.			
7.11 Muut toimenpiteet Mitä muita kiinteistöihin liittyviä ympäristötoimenpiteitä seurakunnassa on tehty? Vaikuttavuuden ja laajuuden mukaan 1-5 pistettä. Viestintä 1-5 pistettä. Yhteensä enintään 10 pistettä.	Liitettä ei vaadita	10	5
- Maalämpökeskus rakennettu olemassa olevaan ulkorakennukseen. ~~-Puretun seurakuntakeskuksen kuparikatto myyty kierrätykseen Kuusakoski Oy:lle. (Pisteet kohdassa 7.8)~~ ~~-Seurakuntakeskus, Kurenniemen leirikeskus purettu - purkujäte kierrätykseen, ks. liite 7.8. (Pisteet kohdassa 7.8)~~ Seurakunnalla ei ole kiinteistöhuollon ohjausjärjestelmää. Mutta kiinteistöjen LVI-vika-häiriöilmoitukset hoituvat robottitekniikan ja matkapuhelimien avulla. Työyhteisön, seurakuntalaisten havaitsemat kiireelliset vikailmoitukset suoraan puhelimitse, ei kiireelliset sähköpostitse kiinteistöhoitajalle ja talouspäällikölle. Hälyjärjestelmälle on luotu myös varahenkilöt, huomioiden vuosiloma-ajat. -Kameravalvontaa on Heinolan hautausmaalla, Heinolan kirkko + tapuli, Heinolan pitäjänkirkko + tapuli, Vanha pappila.			

KIRKON
YMPÄRISTÖ-
DIPLOMI

Seura- kunnan pisteet yht.	Auditoijan pisteet yht.
64	35

Tavoitteet ja suunnitelmat: Energia, kiinteistöt ja kiinteistönhoito (luku 7)

Tähän voi kirjata työalojen tavoitteita ja suunnitelmia tulevalle diplomikaudelle. Nämä asiat kannattaa ottaa huomioon ympäristöohjelmassa.

YMPÄRISTÖOHJELMA 2025-2029:

Energia, kiinteistöt ja kiinteistönhoito - vastuuhenkilöt kiinteistönhoitaja Kari Laaksonen, talouspäällikkö Mirja Stenroos:

7.4 Tilojen käyttö

-Vähällä käytöllä olevista tiloista luovutaan: 2025-2029

Sinilähteen seurakuntatalo, Lammaskallionkadun kerhopiste ja Tommolän asuinhuoneisto

-Korjaushankkeissa huomioidaan kirkkotilojen kehittäminen 2025-2029

-Lisää tiloja ei enää vuokrata tai hankita.

-Kirkot ja hautausmaat toimivat varhaiskasvatuksen oppimisympäristöinä jatkuva 2025-2029

-Varhaiskasvatus toimii myös muiden työalojen tiloissa jatkuva 2025-2029

-Varhaiskasvatus jalkautuu muiden toimijoiden tiloihin jatkuva 2025-2029

7.5 Uusiutuva energia

-Hankitaan uusiutuvilla lähteillä tuotettua energiaa 2025-2029

7.6 Kiinteistönhuoltojärjestelmä

-Ennakoivalla kiinteistöhuollolla vältetään käyttöhäiriöitä ja vikakorjauksilta jatkuva 2025-2029

7.7 Energiankulutuksen vähentäminen ja energiatehokkuus

-Energiatehokkuuden parantaminen kulttuurihistoriallisesti arvokkaiden rakennusten korjaushankkeissa, viitataan Heinolan kirkkoon ja Heinolan pitäjänkirkkoon (kirkkojen korjaustyöryhmä) 2025-2029

-Energiankatselmuksen/energianseuranta jatkuva 2025-2029

7.8 Kiertotalous uudis- ja korjausrakentamisessa

-Seurakunta hyödyntää kiertotaloutta korjausrakentamisessa jatkuva 2025-2029

7.9 Kiinteistöjen puhtaanapito

-Seurakunta huomioi ekologisuuden kiinteistönhuolto- ja puhtaanapitotoimenpiteissä jatkuva 2025-2029

7.10 Rakennusalan, kiinteistönhoidon ja puhtaanapidon koulutus

-Palvelumäntien puhtaanapidon ympäristöosaava -koulutus 2025-2026

Minimikriteerit: Hautausmaat ja viheralueet (luku 8)

Minimi	Liite	Tavoite- aikataulu	Toteutettu
<u>8.1 Hautausmaan hoitosuunnitelma</u> Seurakunta on laatinut tai päivittänyt hautausmaidensa hoitosuunnitelman. Hoitosuunnitelmassa otetaan huomioon ylläpidon ympäristönäkökulmat. Minimikriteeri.	Hautausmaiden hoitosuunnitelma	11.2.2025	☒
<u>8.2 Perennahoito</u> Perennahoidon eduista kerrotaan asiakkaille. Asiakkaille tarjotaan perennahoitoa. Perennahoito hinnoitellaan kilpailukykyiseksi. Minimikriteeri.	Liitettä ei vaadita	Kirjoita päivämäärä	☒

Pisteet: Hautausmaat ja viheralueet (luku 8)

Toimenpide	Liite	Srk:n pisteet	Auditoijan pisteet
<u>8.3 Hautausmaiden ja viheralueiden kulttuuriarvojen inventointi</u> Hautausmaiden, muistomerkkien ja viheralueiden kulttuurihistoriallinen inventointi on tehty. 1–5 pistettä. Inventointien perusteella kohteita on ennallistettu tai suojeltu. 1–3 pistettä. Yhteensä enintään 8 pistettä. Kirjoita lyhyesti, mitä toimenpiteitä on tehty.	Liitettä ei vaadita	3	3
-Epävirallinen luettelo kulttuurihistoriallisista haudoista/hautamuistomerkeistä on tehty jo vuonna 1993 Carl-Erik Bergholmin toimesta, ja myöhemmin osittainen inventointi maakuntamuseon kanssa. Vuonna 2009 on inventoitu kymmenkunta hautausmaata Heinolan kaupungin virkamiesten kanssa. -Eri teoksissa on kuvailtu seurakunnan rakennuksia ja muistomerkkejä mm. Heinolan kirkot ja kirkkomaat – Marja Terttu Knapas, 2013, Residenssin saarnahuoneesta kaupunginkirkoksi – Martti Pänkäläinen, Carl-Erik Bergholm, Jouni Pänkäläinen, 1986 -Heinolan hautausmaat, Kirkkopuisto ja kirkonkylän pitäjänkirkon ympäristö ovat kuuluneet vuodesta 2002 kulttuurihistoriallisina alueina Heinolan kansalliseen kaupunkipuistoon. -Hautausmaiden hoitosuunnitelmassa on määritelty suojeltavat kohteet, ks. hoitosuunnitelmasta hautausmaiden kunnossapitoluokat ja puhtaanapitoluokitus -kartat.			
<u>8.4 Hautausmaiden, piha- ja puistoalueiden luontoarvojen inventointi</u> Kasvi- ja eläinlajisto on inventoitu. • Eläin- ja kasvilajien inventointi 2 pistettä. • Kulttuuri- ja perinnekasvien kasvatus 1 piste. • Hyönteis- ja perhoskasvien kasvatus 1 piste. • Vapaaehtoiset suojelukohteet 1 piste. • Säännöllisesti hoidetut linnunpöntöt ja lepakkopöntöt 1 piste. • Hyönteishotellit ja lahoppuut 1 piste. Yhteensä enintään 5 pistettä. Kirjoita lyhyesti, mitä toimenpiteitä on tehty.	Liitettä ei vaadita	5	5
Ei ole inventoitu kasvi- ja eläinlajistoa kattavasti, mutta kaavamuutoksissa alueiden luontoarvot on huomioitu kuten Uuden hautausmaan laajennushankkeen yhteydessä. Kurenniemen leirikeskuksen rantakaavan valmistelun yhteydessä havaitut luontoarvot kuten lepäkot. (Pisteet kohdassa 9.7) -Kulttuuri- ja perinnekasvit – kirkonkylän kulttuurihistoriallinen viheraluekokonaisuus on kartoitettu Pro Agria -projektin yhteydessä vuonna 2007 – mm. kirkonkylän paahderinne, kirkonkylän seurakuntatalon ja pellon reunassa. -Kansallinen kaupunkipuiston hoito- ja käyttösuunnitelma: Monimuotoista luonnonympäristöä ja sen lajistoa säilytetään ja lisätään. Ekologisia alueyhteyksiä turvataan, uhanlaisten ja vaarantuneiden lajien elinympäristöjen säilymistä edistetään. -Hyönteis- ja perhoskasvit – uhanalaisen pikkusiniivien ravintokasvin idänkeulankärjen kasvupaikka on seurakunnan tiedossa: Kirkonkylän siunauskappelin läheisyydessä (kaupungin maa-alueella). Valkoapila, kangasajuruoho viihtyy			

Vanhalla hautausmaalla, jota vaalitaan perhosten ja mehiläisten takia. Aiheesta lehtiartikkeli Kirkonseutu -lehdessä 6.8.2021. -UHM:n laajennukselle siirretyt ja istutetut varamaan kallionauhukset vuonna 2023 keräävät perhosiä. -Kirkkokuiston linnunpöntöt, Kurenniemen leirikeskuksen lepakkopöntöt			
8.5 Kevyemmän hoidon alueet Hautausmaille on perustettu kevyemmän hoidon alueita ja niitä ylläpidetään. 1–2 pistettä. Kirjoita alle lyhyesti perustelut pisteille.	Liitettä ei vaadita	2	2
-Heinolan hautausmaa: ns. museoalueen luonnonniitty noin 3000 m2 ja muistolehdon hauta-alueen luonnonniitty. -Uusimpana HHM:n Toropoffin haudalle perustettu kukkaniitty vuonna 2024. -Vanhan hautausmaan reuna-alueet mm. pitäjänkirkon takana - apilakasvustot ja Sotamiehenpolun varrella sijaitseva tyhjä tontti luonnonniittynä. ~~-Mähiksen jyrkkä luiska perustettu kukkaniitylle 2024. (Pisteet kohdassa 8.17)~~ -Uuden hautausmaan perustetut kunta-alueet laajennusalueella 2021 ja kirkonkylän siunauskappelin ympäristössä 2012. ~~-Purretun Seurakuntakeskuksen tontin maisemointi kukkaniityksi 2024. (Pisteet kohdassa 8.17)~~			
8.6 Monivuotiset kasvit Kesäkukat korvataan kotimaisilla perennoilla, pensaila ja puilla. Käytetään luonnonvaraisia kasveja. - Kotimaiset perennat, pensaat ja puut kesäkukkien sijaan 1 piste. - Luonnonvaraisten kasvien käyttö 1 piste. Yhteensä enintään 2 pistettä. Kirjoita alle lyhyesti perustelut pisteille.	Liitettä ei vaadita	2	2
-Uudet taimet ovat kotimaisia perennoja, pensaita ja puita. -Kesäkukkaistutusten kanssa heinäkasveja. -Kirkonkylä seurakuntatalon istutusryhmä koostuu eri perennoista, joita seurakuntalaiset ovat tuoneet ja seurakunta istuttanut. Eri aikaan kukkivia kasveja on voitu hyödyntää tarjoilupöytien koristeluissa.			
8.7 Vieraslajien torjunta Seurakunta tunnistaa ja paikallistaa vieraslajit ja hävittää ne. Talkoot vieraslajien hävittämiseksi 1 piste/tapahtuma, enintään 3 pistettä. Kirjoita alle lyhyesti perustelut pisteille.	Liitettä ei vaadita	1	1
-Jättipalsami -esiintymät kirkonkylässä ja kompostikentällä – joka kesäinen poisto, ei tarvetta talkoille. -Komealupiinit Uuden hautausmaan laajennusalueella – joka kesäinen poisto, ei tarvetta talkoille.			

8.8 Kemikaalihaittojen ehkäisy Seurakunta pidättäytyy ympäristölle haitallisten aineiden käytöstä viheralueillaan. Seurakunta käyttää ympäristöystävällisiä lannoitteita ja menetelmiä. • Myrkyttömien kasvinsuojeluaineiden ja menetelmien käyttö 1 piste. • Rikkaruohojen kitkeminen ja muu mekaaninen torjunta 1 piste. • Luonnonlannoitteiden käyttö 1 piste. • Hidasvaikutteisten lannoitteiden käyttö 1 piste. • Maa-analyysin mukaan lannoittaminen 1 piste. Enintään 5 pistettä. Kirjoita lyhyesti, mitä toimenpiteitä on tehty.	Liitettä ei vaadita	4	4
-Kirvoja hävitetään vesisuihkulla ja/tai mäntysuopaliuksella, perhosen toukat ja lehtokotilot kerätään käsin =hävitetään. -Mekaaninen kitkentä voikukkarautojen, heiluriharojen avulla. Hiekkakäytävien säännöllinen lanaus. -Hidasvaikutteisten lannoitteiden ja kalkituksen käyttö hoitosopimushaudoilla. -Hoitoluokitukseen perustuva mahdollinen pitkävaikutteinen lannoitus edustusnurmille kuten sankarimaat, kiinteistöjen edustat. Muut nurmialueet saavat ravinteensa leikkuujätteestä. -Itsekompostoidun mullan maa-analyysiin perustuu perustettavien nurmikoiden ja kasvualustojen lannoitukset.			
8.9 Vedenkulutuksen pienentäminen Seurakunta on vähentänyt ostetun (vesijohto)veden käyttöä kastelussa. <u>Tutustu erilaisiin keinoihin vähentää talousveden käyttöä.</u> 1 piste/toimenpide, enintään 3 pistettä. Kirjoita lyhyesti, mitä toimenpiteitä on tehty.	Liitettä ei vaadita	3	3
-Ei sadetusjärjestelmää. -Muovisia kasvualtaita on tarjottu/tyrkytetty hoitosopimushaudoille -Monivuotiset kasvit/perennat vähentävät kasteluveden tarvetta -Uusille hautausmaan yleisille istutuksille, istutusryhmille on levitetty katetta, joka vähentää kastelutarvetta -Biohiilen käyttö VHM:n sankarimaalla alk. 2024			
8.10 Koneiden ympäristövaikutukset Seurakunta hankkii vähäpäästöisiä työkoneita. 1–2 pistettä. 1 piste/työkone tai toimenpide, enintään 3 pistettä. Kirjoita alle lyhyesti perustelut pisteille.	Liitettä ei vaadita	2	3
-Päästöjä vähennetään pienkonepolttoaineen käytöllä. -Akkukäyttöisiä työlaitteita on hankittu mm. siimaleikkurit, käsileikkurit. -Uusimmassa työkoneessa on regenerointiin perustuva pienhiukkausten polttaminen/puhdistusmenetelmä (Iseki - kiinteistötraktori)			

8.11 Vainajan tuhkaamisen ympäristövaikutukset Seurakunta edistää tuhkaukseen liittyviä ekologisia asioita. <u>Katso esimerkkejä tuhkaukseen liittyvistä ympäristöteoista.</u> 1–6 pistettä laajuuden ja vaikuttavuuden mukaan. Kirjoita alle lyhyesti perustelut pisteille.	Liitettä ei vaadita	6	5
-Seurakunnalla on kaikilla hautausmailla yksi tai useampi muistolehto. Uuden hautausmaan laajennuksella on neljä muistolehtoa. -Kirkkoneuvosto on hyväksynyt suosituksen ekologisista arkkumateriaaleista vuonna 2007, joka on kirjattu hautaustoimen ohjesääntöön (ohjesääntö päivitetty vuonna 2024). -Hautauksilasto vuodelta 2024 =tuhkausprosentti 74,65 %, katso liite 8.11. -Heinolan seurakunta on osakkaana Kiinteistöosakeyhtiö Levon krematoriossa, jossa on lämmön talteenotto ja savukaasujen puhdistus. Ja krematoriometalli kierrätetään.			
8.12 Hautaukseen liittyvät ekologiset vaihtoehdot Viestitään hautaukseen liittyvistä ekologisista vaihtoehdoista ja toteutetaan niitä seurakunnan omissa toiminnoissa. 1 piste/toimenpide, enintään 3 pistettä. Kirjoita lyhyesti, mitä toimenpiteitä on tehty.	Liitettä ei vaadita	2	2
-Arkkualba otettiin käyttöön syksyllä 2013. Arkkualba on mainittu suruoppaassa ja seurakunnan kotisivuilla. -Ekologiset hautakimput (ilman kukkapohjaa) tai yksittäiset ruusut ovat yleisimmin käytetyt siunauskukat.			
8.13 Hautojen hoitoon ja vainajien muistamiseen liittyvät ympäristönäkökulmat Tiedotetaan ekologisista vaihtoehdoista ja toteutetaan niitä seurakunnan omissa toiminnoissa. <u>Lue, mitä ympäristönäkökulmia hautojen hoitoon ja vainajien muistamiseen voi liittyä.</u> 1 piste/toimenpide, enintään 3 pistettä. Kirjoita lyhyesti, mitä toimenpiteitä on tehty.	Liitettä ei vaadita	3	3
-Omaisille, jotka lunastavat uuden hautapaikan, jaetaan haudan hoidon ympäristöohjetta. Ohje löytyy myös kotisivuilta, katso liite 8.13. -Muualle haudattujen muistelupaikka on perustettu kaikille hautausmaille. -Sankarimaille on hankittu Lions Heinola/Jyrängön toimesta lyhyt, joissa palaa muovikuoreton lyhtykynttilä pyhäinpäivänä, itsenäisyyspäivänä. Sammuneiden lyhtykynttilöiden steariini jäämät hyödynnetään kierrätykseen mm. sytykeruusuihin.. -Joulun alla on tiedotettu yhden muovikuorettoman lyhtykynttilän teemalla, katso liite 8.13.			
8.14 Hautakivien uusiokäyttö Seurakunta edistää hautakivien uusiokäyttöä. 1–3 pistettä. Kirjoita lyhyesti, mitä toimenpiteitä on tehty.	Liitettä ei vaadita	3	3

Seurakunta edistää hautakivien uusiokäyttöä: -Viherrakentamisessa mm. portaissa sekä Uuden hautausmaan laajennusosalla hautojen reunakiviä on hyödynnetty rajauksissa, hautaosasto-opasteissa -Rakentamalla isosta sukuhaudasta muistolehto (UHM:n Sukkelaisen sukuhauta) -Uusi hautapaikka on luovutettu vanhan hautamuistomerkin kanssa -kierrätys/uusiokäyttö. -Poistettu, varastoitu hautakivi on luovutettu myös kivialan opiskelijalle. -Seurakunta on myös myynyt poistettuja, kierrätysmuistomerkkejä, jotka omainen on hiotuttanut kiviliikkeessä. Näin on syntynyt uusiomuistomerkki.			
<u>8.15 Hautausmaiden ympäristökasvatuksellisten arvojen hyödyntäminen</u> Seurakunta hyödyntää hautausmaiden ympäristökasvatuksellisia arvoja. Onko seurakunta järjestänyt hautausmailla esimerkiksi talkoita, kiertokävelyjä tai ympäristötapahtumia? 1 piste/toimenpide tai tapahtuma, enintään 3 pistettä. Kirjoita lyhyesti, mitä toimenpiteitä on tehty.	Liitettä ei vaadita	2	2
-Perinteistä hautojen hoitopäivää on vietetty usean vuoden ajan. Ajankohta on aina kesäkuun ensimmäisen viikon torstaina, joka alkaa hartaushetkellä, jatkuen kahvittelulla lähetystyön hyväksi. Hautaus-toimen työntekijät auttavat omaisia hautojen kasvualustojen kunnostamisessa ja kesäkukkien/perennojen istutuksessa. Omaisille esitellään myyntipisteessä kesäkukkien lisäksi monivuotisia perennoja sekä muovisia kasvualtaita. -Jokakesäiset opastetut hautausmaiden kiertokävelyt on järjestynyt Marja-Leena Ahtiaisen ja Tuija Kaupin toimesta.			
<u>8.16 Hautausmaahenkilöstön ympäristökoulutus</u> Henkilöstö osallistuu ympäristökoulutuksiin. 1 piste/koulutus/hlö, enintään 5 pistettä. Kirjoita alle lyhyesti perustelut pisteille.	Liitettä ei vaadita	2	1
-Puutarha-alan oppisopimus- ja muut opiskelijat tutustuvat seurakunnan ympäristöohjelmaan ja sitä kautta hautausmaan käytänteisiin. Opiskelijoiden myötä uusia ympäristöä hyödyttäviä ideoita syntyy. -Ympäristöä säästävät käytännöt on hyvin sisäistetty perehdytyksen avulla - kausityöntekijät, ja jota kautta syntyy uusia käytäntöjä ympäristön hyväksi. Eli varsinaista koulutusta ei ole ollut tarve järjestää. Uusien tuotteiden käytön myötä on opeteltu esim. miten biohiiltä käytetään.			
<u>8.17 Muut toimenpiteet</u> Mitä muita hautausmaita ja viheralueita koskevia ympäristötoimenpiteitä on tehty? Vaikuttavuuden ja laajuuden mukaan 1–5 pistettä.	Liitettä ei vaadita	2	2
-Katso kohta 8.5 -Mahiksen jyrkkä luiska perustettu kukkaniitylle 2024. -Puretun Seurakuntakeskuksen tontin maisemointi kukkaniityksi 2024.			

KIRKON
YMPÄRISTÖ-
DIPLOMI

Seura- kunnan pisteet yht.	Auditoijan pisteet yht.
42	41

Tavoitteet ja suunnitelmat: Hautausmaat ja viheralueet (luku 8)

Tähän voi kirjata työalojen tavoitteita ja suunnitelmia tulevalle diplomikaudelle. Nämä asiat kannattaa ottaa huomioon ympäristöohjelmassa.

YMPÄRISTÖOHJELMA 2025-2029:

Hautaustoimi - vastuuhenkilö seurakuntapuutarhuri Kati Metso:

8.1 Hautausmaan hoitosuunnitelma

-Tarvittaessa päivitetään jatkuva 2025-2029

8.2 Perennahoito

-Perennahoitosopimusta tarjotaan jatkossakin jatkuva 2025-2029

8.3 Hautausmaiden ja viheralueiden kulttuuriarvojen inventointi 2025-2029

8.4 Hautausmaiden, piha- ja puistoalueiden luontoarvojen inventointi

-Eläin- ja kasvilajien inventointi 2029

-Hyönteishotellit ja lahopuut Sulkavankosken kesäkodilla – risuaita, joka lahoaa ja maatuu, toimii hyönteishotellina
2025-2026

8.5 Kevyemmän hoidon alueet

-Lisätään kevyemmän hoidon alueita hautausmaiden reuna-alueille, mahdollisesti palautuneille reunakivihaudoille, hankalille nurmenhoitoalueille jatkuva 2025-2029

-Energiajätteen keräys muutetaan muovipakkausjätteen keräämiseksi 2025

-Kasteluveden vähentäminen tarjoamalla haudanhoitosopimuksiin muoviset kasvualtaat jatkuva 2025-2029

-Vähäpäästöiset työlaitteet ja koneet (akkukäyttöiset työvälineet) jatkuva 2025-2029

Minimikriteerit: Metsät ja muut luonnonalueet (luku 9)

Minimi	Liite	Tavoite- aikataulu	Toteutettu
<u>9.1 Metsäsuunnitelma</u> Seurakunnalla on voimassa oleva metsäsuunnitelma, ja sen tiedot viedään Basikseen. Minimikriteeri.	Metsäsuunnitelma	Kirjoita päivämäärä	☒
<u>9.2 Metsien sertifiointi</u> Seurakunnan metsät on sertifioitu PEFC- tai FSC-järjestelmän mukaan. Minimikriteeri.	Sertifikaatti	Kirjoita päivämäärä	☒

Pisteet: Metsät ja muut luonnonalueet (luku 9)

Toimenpide	Liite	Srk:n pisteet	Auditoijan pisteet
<u>9.3 METSO-ohjelma</u> Seurakunnan metsät on kartoitettu ja mahdolliset METSO-kohteet selvitetty. METSO-kartoituksen tekeminen, 2 pistettä. METSO-ohjelmaan liitettävästä kohteesta saa pisteitä alueen laajuuden mukaan: 0–10 hehtaaria – 2 pistettä - yli 10 hehtaaria – 5 pistettä Yhteensä enintään 7 pistettä. Kirjoita alle lyhyesti perustelut pisteille.	Liitettä ei vaadita	7	7
-Rautvuoren METSO -suojelualue 8,5 ha, vuodelta 2012. -Mäyrälammen METSO -suojelualue 10,3 ha, vuodelta 2019.			
<u>9.4 Vapaaehtoinen luontokohteiden suojelu</u> Seurakunta suojelee vapaaehtoisesti luonnonmuistomerkkejä tai luonnonsuojelualueita. 1–10 pistettä laajuuden ja vaikuttavuuden mukaan. Kirjoita alle lyhyesti perustelut pisteille.	Liitettä ei vaadita	0	0
Metso -ohjelman suojelualueiden lisäksi ei ole vapaaehtoisesti suojeltuja alueita.			
<u>9.5 Hakkuiden siirtäminen pois lintujen pesimäkaudelta</u> Seurakunta on siirtänyt hakkuut pesimäkauden ulkopuolelle, ja asia on kirjattu metsäsuunnitelmaan. 2 pistettä.	Liitettä ei vaadita	2	2
<u>9.6 Metsien monimuotoisuuden turvaaminen</u> Metsän kestävyttä ja monimuotoisuutta lisäävistä toimenpiteistä ja niistä viestimisestä saa 1–2 pistettä/menetelmä, enintään 10 pistettä. Eri-ikäisrakenteinen metsänhoito (jatkuva kasvatus), 1–10 pistettä.	Liitettä ei vaadita	15	8

Monimuotoisuustavoitteet metsäsuunnitelmassa, hoitotahto tai WWF:n metsänhoito-opas metsänhoidon perustana, 2 pistettä. Yhteensä enintään 20 pistettä. Kirjoita lyhyesti, mitä toimenpiteitä on tehty.			
Metso – ohjelman mukaiset suojelualueet ja metsäsuunnitelman noudattaminen: luontoarvot huomioivassa hoito- ja hakkuutöissä. Suositetaan ympäristödiplomikäsikirjan ja Metsäkeskuksen monimetsähankkeen ohjeiden noudattamista – monimuotoisuus ja erityispiirteet. Audittoija: seurakunta toteuttaa kestävää metsänhoitoa monin tavoin: • Vältetään avohakkuita, vähintään jätetään jättöpuuryhmiä, tehdään tekopötkkelöitä • Jätetään suojavyöhykkeitä. • Maanmuokkaukset tehdään maanpintaa vähiten paljastavilla tavoilla. • Otetaan huomioon metsän monikäyttömahdollisuudet, kuten riistametsänhoito. • Lisätään lahopuun määrää jättämällä kuolleet puut metsään. • Säästetään lehtipuita. • Ei raivata tarpeettomasti alikasvosta pois.			
9.7 Lajien suojelutoimenpiteet Lajien monimuotoisuutta vaalivista toimenpiteistä ja niistä viestimisestä 2 pistettä/toimenpide/alue, enintään 6 pistettä. <u>Katso esimerkkejä toimenpiteistä.</u> Kirjoita lyhyesti, mitä toimenpiteitä on tehty.	Liitettä ei vaadita	6	6
-Kaavamuutoksissa alueiden luontoarvot on huomioitu kuten Uuden hautausmaan laajennus -hankkeen yhteydessä. Kurenniemen leirikeskuksen rantakaavan valmistelun yhteydessä havaitut luontoarvot kuten lepakot. -Kulttuuri- ja perinnekasvit – kirkonkylän kulttuurihistorillinen viheraluekokonaisuus on kartoitettu Pro Agria -projektin yhteydessä vuonna 2007 – mm. kirkonkylän paahderinne. -Heinolan kansallinen kaupunkipuiston hoito- ja käyttösuunnitelma: Monimuotoista luonnonympäristöä ja sen lajistoa säilytetään ja lisätään. Ekologisia alueyhteyksiä turvataan, uhanlaisten ja vaarantuneiden lajien elinympäristöjen säilymistä edistetään. -Hyönteis- ja perhoskasvit – uhanalaisen pikkusiniisiiven ravintokasvin idänkeulankärjen kasvupaikka on seurakunnan tiedossa: Kirkonkylän siunauskappelin läheisyydessä (kaupungin maa-alueella). Valkoapila, kangasajuruoho viihtyy Vanhalla hautausmaalla, jota vaalitaan perhosten ja mehiläisten takia. Aiheesta lehtiartikkeli Kirkonseudussa 6.8.2021. -UHM:n laajennukselle istutetut varamaan kallionauhukset vuonna 2023 keräävät perhosia. -Kirkkopuistoon asennetut linnunpöntöt (kottaraiset), Kurenniemen leirikeskuksen ympäristöön asennetut lepakkopöntöt seurakunnan toimesta sekä lehtopöllön, helmipöllön ja tuulihaukan pönttöjen asennukset Anssi Kirjalaisen toimesta toukokuussa 2024. Elo- ja syyskuussa 2024 asennettu lisää pöllöjen pönttöjä srk:n metsiin kirkonkylässä ja Lusissa Anssi Kirjalaisen toimesta.			

<u>9.8 Metsien ja soiden kunnostus ja ennallistaminen</u> Metsien ennallistaminen muun muassa kulotuksen, pienaukkojen ja lahoppuun synnyttämisen avulla. Soiden ominaispiirteitä ja lajistoa voidaan palauttaa tukkimalla suo-ojia ja poistamalla alun perin avoimilta soilta ojituksen jälkeen kasvanut puusto. 1–2 pistettä/toimenpide, enintään 5 pistettä. Kirjoita lyhyesti, mitä toimenpiteitä on tehty.	Liitettä ei vaadita	2	0
Metsäsuunnitelmassa huomioitu, myös suojelualueilla. <i>Audittoija: Ei käytännön toimenpiteitä</i>			
<u>9.9 Vesistöt</u> Parannetaan seurakunnan alueella olevien vesistöjen kuntoa. <u>Katso käsikirjasta erilaisia toimia, joiden avulla vesistöjen kunnosta voidaan huolehtia.</u> 1–2 pistettä/toimenpide, enintään 5 pistettä. Kirjoita lyhyesti, mitä toimenpiteitä on tehty.	Liitettä ei vaadita	5	1
~~- Melontareitit Sulkavankosken ympäristössä~~ ~~- Kompostikäymälät Sulkavankoskella~~ ~~- Suojavyöhykkeet rannoilla (peltoviljely)~~			
<u>9.10 Hiilivarastot ja hiilinielut</u> Seurakunta on laskenut alueidensa hiilivarastot ja hiilinielut. Seurakunnan metsien tilan seuraaminen hiilivarastoina ja -nieluina, 2–5 pistettä. Hiilinielut ja -varastot kasvavat laskennallisesti, 2–10 pistettä. Yhteensä enintään 15 pistettä. Kirjoita alle lyhyesti perustelut pisteille. Laskelman voi myös laittaa liitteeksi. Hiilineutraaliuteen tähtäävistä toimista saa pisteitä kohdassa <u>3.7 Hiilineutraalius ja päästöjen kompensointi.</u>	Laskelma seurakunnan hiilivarastoista ja hiilinieluista	10	1
~~Katso liitteet 3.7~~ –Ei sisällä metsän hiilinielun seurantaa eri vuosina, vain yksi nettosumma laskettu, johon vertaillaan vuosien 2017–2022 CO ₂ -päästöjä.			

9.11 Ekosysteemipalvelujen hyödyntäminen Seurakunta mahdollistaa viheralueidensa virkistyskäyttöä. <u>Lue käsikirjasta, millä tavoin virkistysarvojen hyödyntämistä voidaan edesauttaa.</u> Tässä osiossa mainituista tai niitä vastaavista muista toimista sekä niistä viestimisestä saa 1–2 pistettä laajuuden ja vaikuttavuuden mukaan. Yhteensä enintään 15 pistettä. <u>Ympäristökasvatus-osiossa</u> saa pisteitä ympäristökasvatukseen liittyvistä toimista. Kirjoita lyhyesti, mitä toimenpiteitä on tehty.	Liitettä ei vaadita	10	4
-Koskensaaren rastit – pyhiinvaellus 2024 -Geokätköt -Hiljaisuuden paikat -Kirkkopuiston pääsiäisrastit ym.,			
9.12 Viljelymaat Seurakunta edistää hiiltä sitovia toimenpiteitä viljelyssään tai vuokraamallaan pelloilla (sopimus vuokralaisen kanssa). 1 piste/toimenpide, enintään 3 pistettä. Kirjoita lyhyesti, mitä toimenpiteitä on tehty.	Liitettä ei vaadita	3	2
-Kaksi vuokrasopimusta peltoviljelyyn -Palstaviljely <i>Auditoinja: seurakuntalaiset voivat vapaasti viljellä alueella.</i>			
9.13 Metsäkoulutus Seurakunta huolehtii metsistä vastaavien henkilöiden koulutuksesta. Mitä metsäaiheisia koulutuksia työntekijöille ja/tai luottamushenkilöille on järjestetty? 1 piste/koulutus, enintään 5 pistettä. Kirjoita alle lyhyesti perustelut pisteille.	Liitettä ei vaadita	1	1
-Mäyrävuoren retki – henkilöstölle ja ympäristötyöryhmälle 2022			
9.14 Muut toimenpiteet Mitä muita kestäväään metsänhoitoon tai -käyttöön liittyviä toimenpiteitä seurakunta on tehnyt? Vaikuttavuuden ja laajuuden mukaan 1–5 pistettä.	Liitettä ei vaadita	3	2

-Kasvulannoitus vuosittain – parantaa hiilen sidontaa

Seura- kunnan pisteet yht.	Auditoijan pisteet yht.
64	34

Tavoitteet ja suunnitelmat: Metsät ja muut luonnonalueet (luku 9)

Tähän voi kirjata työalojen tavoitteita ja suunnitelmia tulevalle diplomikaudelle. Nämä asiat kannattaa ottaa huomioon ympäristöohjelmassa.

YMPÄRISTÖOHJELMA 2025-2029:

Metsät ja muut luonnonalueet - vastuuhenkilö talouspäälikkö Mirja Stenroos:

-Metsäsuunnitelmassa vuosille 2019-2028 on erikseen huomioitu ja merkitty erilaiset ympäristönäkökohdet, kuten metsälakikohteet, muut arvokkat elinympäristöt, suojelualueet, rantametsät, virkistysalueet ja maisemallisesti arvokkaat kohteet.

-Metsien hoidossa toimitaan metsäsuunnitelman mukaisesti.

-Metsäsuunnitelma vuodelle 2029-2033 huomioidaan ympäristönäkökohdat.

-Kasvulannoituksella on suotuisa vaikutus metsien kasvuun, joten lannoitetaan suunnitelman mukaisesti ne alueet, joiden lannoittaminen olisi kannattavaa. Lannoittaminen parantaa merkittävästi hiilisidontaa.

Minimikriteerit: Liikenne (luku 10)

Minimi	Liite	Tavoite- aikataulu	Toteutettu
<u>10.1 Matkustussääntö</u> Seurakunta on laatinut tai päivittänyt matkustussäännön tai sitä vastaavan ohjeen henkilöstön matkustamiskäytännöistä ympäristövaikutukset huomioiden. Minimikriteeri.	Matkustussääntö tai vastaava ohje	Kirjoita päivämäärä	☒

Pisteet: Liikenne (luku 10)

Toimenpide	Liite	Srk:n pisteet	Auditoijan pisteet
<u>10.2 Matkustus- ja kuljetustarpeen vähentäminen</u> Seurakunta vaikuttaa toimenpiteillään matkustus- ja kuljetustarpeen pienenemiseen. <u>Katso käsikirjasta esimerkkejä mahdollisista toimenpiteistä.</u> 1 piste/toimenpide tai tapahtuma, enintään 5 pistettä. Kirjoita lyhyesti, mitä toimenpiteitä on tehty.	Liitettä ei vaadita	5	5
-Leirit lähialueella – Lankaniemessä -Etätyöt -Ajoaikataulut leireille -Kimppakyydit -Teams -kokootumiset, koulutukset			
<u>10.3 Kevyen liikenteen lisääminen</u> Seurakunta edistää toimillaan kevyen liikenteen käyttöä. <u>Katso käsikirjasta esimerkkejä mahdollisista toimenpiteistä.</u> 1 piste/toimenpide, enintään 5 pistettä. Kirjoita lyhyesti, mitä toimenpiteitä on tehty.	Liitettä ei vaadita	2	2
-Seurakunnalla on henkilökunnan yhteiskäytössä ja lainattavissa oleva polkupyörä Virtakadulla, ks. liite. -Suihkut, pyörätelineet – tukevat kevyen liikenteen käyttöä			
<u>10.4 Julkisen liikenteen hyödyntäminen</u> Seurakunta edistää julkisen liikenteen hyödyntämistä. <u>Katso käsikirjasta esimerkkejä mahdollisista toimenpiteistä.</u> 1 piste/toimenpide, enintään 5 pistettä. Kirjoita lyhyesti, mitä toimenpiteitä on tehty.	Liitettä ei vaadita	1	1
Seurakunta suosii julkisen liikenteen käyttöä myös opinto-, neuvottelu- ja koulutuspäivien matkoissa.			
<u>10.5 Vaihtoehtoiset ajoneuvojen energianlähteet ja vähäpäästöisyys</u> Seurakunta järjestää kiinteistöilleen sähköautojen latauspisteitä ja/tai hyödyntää ekologisempia energianlähteitä ajoneuvoissaan. 1 piste/toimenpide, enintään 5 pistettä. Kirjoita lyhyesti, mitä toimenpiteitä on tehty.	Liitettä ei vaadita	1	1

-Sähköautojen latauspiste on rakennettu kirkonkylän seurakuntatalon p-alueelle 1/2025.

10.6 Kestävän työmatkaliikkumisen kampanjat

Seurakunta osallistuu tempauksella tai tapahtumalla Liikkujan viikkoon, pyöräilyviikkoon ja/tai auton vapaapäivään.

Seurakunta järjestää oman tempauksen.

1–2 pistettä/tapahtuma, enintään 2 pistettä.

Kirjoita alle lyhyesti perustelut pisteille.

Liitettä ei vaadita

0

0

-Ei tapahtumia/tempauksia Liikkujan viikolle tms.

10.7 Taloudellinen ajotapa

Seurakunta järjestää taloudellisen ajotavan koulutusta.

1–2 pistettä.

Kirjoita alle lyhyesti perustelut pisteille.

Liitettä ei vaadita

0

0

-Seurakunta ei ole järjestänyt taloudellisen ajotavan koulutusta.

10.8 Muut toimenpiteet

Seurakunta tekee muita liikenteeseen liittyviä ympäristötoimenpiteitä.

Vaikuttavuuden ja laajuuden mukaan 1–5 pistettä.

Viestintä 1–5 pistettä.

Yhteensä enintään 10 pistettä.

Liitettä ei vaadita

4

1

-Ympäristötyöryhmän laatima työmatkakysely vuonna 2022, ks. liite – vastauksia 16 kpl (49 %)

Seura-
kunnan
pisteet yht.

13

Auditoijan
pisteet yht.

10

Tavoitteet ja suunnitelmat: Liikenne (luku 10)

Tähän voi kirjata työalojen tavoitteita ja suunnitelmia tulevalle diplomikaudelle. Nämä asiat kannattaa ottaa huomioon ympäristöohjelmassa.

YMPÄRISTÖOHJELMA 2025-2029:

Liikenne – vastuuhenkilö talouspäällikkö Mirja Stenroos

10.1 Matkustussääntö

-Päivitetään matkustussääntöä 2025

-Suunnitelmallisuus - Leiritoimintaa suunnitellaan ja kehitetään siten, että leirejä voisi järjestää Heinolan alueella tai lähiseurakuntien leirikeskuksissa + kimppakyydit 2025-2029

10.4 Julkisen liikenteen hyödyntäminen

-Tapahtumien ajoitus julkisen liikenteen aikataulujen mukaan sekä tapahtumien tiedottamisessa myös julkisen liikenteen aikataulut ja pysäkit (tapahtuman työalavastaava) jatkuva 2025-2029

-Waltti -kortti yhteiskäyttöön 2025-2029

10.5 Vaihtoehtoiset ajoneuvojen energianlähteet ja vähäpäästöisyys:

-Rakennetaan sähköautojen latauspisteitä p-alueille 2025-2029

10.6 Kestävän työmatkaliikkumisen kampanjat 2025-2029

-Auton vapaapäivään, pyöräilyviikkoon osallistuminen, arvotaan palkinto (ympäristötyöryhmä)